

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugos-
laviji 80 Din, za
inozemstvo 100 D

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
malih oglasov po 150
in 2 D, večji oglas
nad 45 mm višine
po Din 2-50, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
a Pri večjem q
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondeljke in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Za kopiranje se ne vračajo, nefrankirana
pisma se ne prejema. Uredništvo
telefon šte. 50, upravnštva šte. 328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Čekoval
račun: Ljubljana šte. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Vrnite Ljubljani samoupravo!

Veliki nemški državnik Stein je dejal, da se država brez sodelovanja občin, slonečih na njihovi svobodni iniciativi, ne more okrepiti in mora časoma izhirati. V Angliji sloni vse javno življenje na avtonomiji občin. Pa tudi najbolj centralistične države ne posegajo preveč v občinsko samoupravo, ki se je v vseh režimih enako izkazala kot nujno potrebna in nenadomestljiva.

Vse drugačni nazori in prakse so se uveljavile v Jugoslaviji, ki hoče veljati za demokratično državo. Naš »jugoslovenski« centralizem je začel demontirati tudi samostojno političnoupravno življenje občin. Dočim pod reakcionarno Avstrijo gerentov v podeželskih občinah skoro poznali nismo in smo v Ljubljani doživeli enkrat samkrat kratkotrajno komisarijat, so zdaj občinski gerenti postali že trajna ustanova. Dočim je avstrijska birokracija pustila Ljubljani občinsko avtonomijo celo med vojno, mora prenašati naša prestolnica v novi državi v mirnem času brez najmanjšega zakonitega razloga že skoro dve leti gerentstvo. Dočim so se pod staro konservativno vladavino, kadar se je postavil kje kak komisar, takoj razpisale nove volitve in se je občinska samouprava v najkrajšem roku po zakonu zopet vpostavila, se sedaj državna oblast še po dveh letih ne zgane, da bi izjemno stanje odpravila in se zakon v tem oziru od državne oblasti same suvereno prezira. To delajo režimi, ki ob vsaki priliki izjavljajo, da stoje na temelju demokratične vidovdanske ustave, ki občinsko samoupravo slovesno garantira.

Da je gazil ustavna demokratična načela bivši režim, se nismo čudili. Saj je bil njega nosilec Pribečević, ki je očitno stremel za diktaturo, da bi po zgledu Mussolinija ubil vsako samoupravo, vsako samoodločbo, vsak izraz svobodne ljudske volje v državi. Zato nas ni presenetilo, da je režim po pobudi ljubljanske SDS brez vsake zakonite podlage prestolico Slovenije oropal njenega avtonomnega občinskega zastopa in postavil proti vsakemu običaju tri gerente, ki niso ljubljanskemu prebivalstvu za svoje poslovanje nič odgovorni. Saj je bil zamisel PP vlade, da se vse samoupravne enice sploh odpravijo, da bi vse upravljala le režimska centrala in da bi se tako uveljavila mesto demokratične države policijska in batinaška, ki bi vladala po mili volji par oblastnikov brez najmanjše kontrole od strani »podanikov«.

Cisto nerazumljivo pa je, da to protizakonito, protiustavno in protipravno stanje vzdržuje sedanja RR vlada, ki se ponaša, da je v resnici demokratična, seljačka in ljudska. Ali je ta vlada res demokratična in res ljudska, potem je bila že davna njena dolžnost, da Ljubljani prizadeje krivico popraviti in ji svobodno upravo občine vrne — ali pa ta vlada ni ne demokratična ne ljudska niti ne drži obstoječih zakonov in ustave, je pa tudi v posmeh sama sebi, če trpi v Sloveniji na najvažnejših upravnih mestih ljudi, ki uživajo le zaupanje SDS in so predstavniki njene volje.

Ljubljani se prizadeva po takem nezakonitem stanju neznatna škoda. Gerentstvo, ki ne uživa zaupanja prebivalstva, ne more delati mestu koristne komunalne politike, tudi če bi hotelo. Ono ne more izvrševati dalekosežnih načrtov, ne more delati za bodočnost, ker je nestalno in negotovo, ne more zadovoljiti splošnih zahtev in ugoditi splošnim interesom, ker pripada eni sami stranki in to stranki, ki je v mestu v veliki manjšini; ne more prav funkcionirati, ker je brez kontrole od strani davkoplačevalcev. Kdor krati Ljubljani njeno največjo svobodščino in pravico, da se sama upravlja, je nasprotnik Ljubljane in je nasprotnik Slovenije, ki v svobodi svojega stolnega mesta vidi garancijo tudi svojemu političnemu, gospodarskemu in kulturnemu položaju v državi. Mi pozivljamo vlado, da vendar enkrat da zadoščenje zakonu in njega jasnim določilom, da protizakonito gerentstvo v Ljubljani nemudoma odpravi ter stori vse, da se razpišejo volitve v naš občinski zastop. Če smeta Belgrad in Zagreb imeti svobodno občinsko predstavništvo, čemu se krati to glavnemu mestu Slovenije?

RAZMERE NA KITAJSKEM.

London, 22. sept. (Izv.) »Daily Telegr.« poroča, da so 3 križarke in 3 rušilci odpluli na Kitajsko. Tudi podmornik »Hermes« je v pondeljek odplul.

Pašičevci pobijajo Uzunovičevo izjavo.

Belgrad, 22. septembra. (Izv.) Včerašnja izjava predsednika vlade Uzunoviča o političnem položaju se je v političnih krogih precej komentirala, tako v vladnih, kakor v opozicijskih krogih. Značilno je, da je Uzunovičev optimizem o daljnem razvoju dogodkov in odločne trditve, da je vlada trdna, presenetil celo vladni stranki. Še za tiste, ki so o političnem položaju malo poučeni, mora biti jasno, da se dogodki ne razvijajo tako lepo, kakor si to zamišlja Uzunovič.

V političnih krogih se je naglašalo, da je Uzunovičeva izjava naivna, in izražala začudenje, da Uzunovič ne vidi jasnih činiteljev, ki govorijo proti njemu. Treba je upoštevati, da je bil Uzunovič vedno velik optimist. Tik pred padcem svoje vlade je izjavljal, da je vlada trdna. Njegove včerašnje zopetne izjave o trdnosti vlade se radi tega bolj smatrajo kot nestvarne. Tega menja so posebno radikali, ki se nikakor ne strinjajo s tem, da se bodo dogodki razvili tako, kakor si zamišlja Uzunovič.

Današnje »Novosti« prinašajo zelo značilno izjavo uglednega pašičevca, ki pravi med drugim o Uzunoviču sledeče:

»Izjava predsednika vlade je v času, ko ni v državi kralja kot najvišjega ustavnega činitelja, zelo nepolitična. Z ukazom od 16. septembra t. l. je kralj prenesel izvrševanje kraljevske oblasti na ministrski svet v ustavnih mejah za čas od njegovega odboda do njegove

vrnitve v domovino. Ta čl. 59. pravi za ta slučaj takole: »Zastopništvo se izvršuje po navodilih, ki jih da kralj v mejah ustave.«

Kadar kralj odide radi važnih državnih poslov v inozemstvo, izvršuje vlada čl. 59. ustave, s čemer pa si ne more prisvojiti funkcij, katere ji ne pripadajo. V odnosu do kralja, ki se nahaja izven države, je bil predsednik ministrskega sveta v svoji izjavi netaktičen. Uzunovičeva izjava je bila nepolitična, ker so spremembe v vladi nemogoče, dokler se nahaja kralj izven države. Predsednik ministrskega sveta je pozabil na dolžni obzir napram kralju in čl. 59. ustave. Zato je odveč, govoriti o tem, da vlada uživa zaupanje obeh ustavnih činiteljev, ker: 1. ni kralj v državi in 2. ni narodna skupščina zbrana.

Vendar pa je ta izjava padla na Maksimovičev poziv. Iz dolžnega spoštovanja do kralja se ne moremo spuščati v razmotrivanje, ali uživa ta vlada kraljevo zaupanje. Če ga bo uživala, to bo pokazala bodočnost. Kar se tiče narodne skupščine, moramo reči, da vlada ne uživa takšna, kakršna je, niti zaupanje vladnih strank, kaj šele zaupanje opozicije. Radikalna stranka s Pašičem ne more vzdrževati vlade, v kateri sedi Maksimovič. Ta vlada je izšla iz boja proti Pašiču. Zato ne more nihče varovati v njene prijateljske namene proti Pašiču. Zato se Uzunoviču ni mnogo nadejati Pašičeve podpore za nadaljnje delo.

Uzunovič odpotuje k Pašiču.

Belgrad, 22. septembra. (Izv.) Kakor se je izvedelo iz vladnih krogov, se pripravlja predsednik vlade, da te dni odide v Cavtat. Odtam je namreč dobil poziv, da naj se javi pri Pašiču. V včerašnji izjavi je Uzunovič na vprašanje časnikarjev, če bo odšel v Cavtat, izja-

vil, da tega še ne ve. Po poslednjih poročilih pa je gotovo, da bo odšel. V političnih krogih se z velikim zanimanjem pričakuje, kaj bo Uzunovič prinesel iz Cavtata. Misli se, da ne bo rezultat Uzunovičevega srečanja s Pašičem za nadaljnji obstoj vlade nepovoljen.

Davčni zakon.

Belgrad, 22. septembra. (Izv.) Davčni odbor je pretresal čl. 115. Ta člen govori o delovanju davčnih odborov. Posl. Pušenjak zahteva, da se rok za dostavo spiska davčnih obvezancev občinski upravi podaljša od 8 na 14 dni, in da se dajo pojasnila o svetodavnih članih (kdo jih voli, njih število in dolžnosti). Odobrava uvedbo finančno-pravnih zastopnikov, čeprav to ne spada v davčni zakon. Za sklepčnost predlaga navzočnost dveh tretjin članov davčnega odbora, ne pa vseh, kakor določa zakon. Določba o svetodavnih članih se je ertala. Sprejme se predlog glede sklepčnosti seje in dostave spisikov. Čl. 116. govori o častnih službah odbornikov. Člen se sprejme.

Preizkava stanja drž. podjetij.

Belgrad, 22. sept. (Izv.) Fin. odbor je na svoji seji vzel na znanje poročilo komisije (dr. Radonjić, dr. Sečurov, Pušenjak, dr. Polić, Vojković), ki je včeraj pregledala tovarno za svilo v Pančevu, nadalje je pretresala referat o stanju monopolske uprave. Jutri se bo radi podatkov vršila seja fin. odbora v monopolski upravi. Nadalje se bo pregledalo poslovanje rečne plovbe, orožarne v Kragujevcu, posestva Belje, v oktobru pa razne državne ustanove v Bosni in Sloveniji.

Preiskovanje korupcije

Belgrad, 22. sept. (Izv.) Anketni odbor je danes v zadevi bencinske afere zaslišal bivšega demokratskega ministra Risto Jojića. Jojić je izjavil, da je bil minister za prehrano in obnovo države od maja do konca decembra 1920. Ko je postal minister, so bila pogajanja za dobavo bencina že v polnem teku. Pričela so se že pod njegovim prednikom Stanišićem. Pogodba se je sklenila na podlagi pooblastila ministrskega sveta iz leta 1919, s katerim so se za dobavo na račun obnove države uničile gotove odredbe zakona o državnem računovodstvu. Jojić nadalje izjavlja, da se je dobava bencina zakasnila po krivdi dobaviteljev, pozneje radi višje sile. Sava je namreč tako vpadla, da se po njej ni mogel vršiti prevoz. Pri izvršitvi dobave koncem septembra 1921 on ni bil več minister. Zato o nadaljnjem poteku ne more dati nobenih izjav.

London, 22. sept. (Izv.) Kitajska vlada je odstopila. Novo vlado bo sestavil Čang-so-lin.

Pariz, 22. sept. (Izv.) Mednarodna konferenca transportnih delaycev je danes zaključila svoje delo.

Politične razmere na Češkem.

Praga, 22. sept. (Izv.) Na strankinem zborovanju češke narodno-socialistične stranke, ki se je vršilo v nedeljo v Bernu, je bilo po referatu poslanca dr. Frankeja enoglasno sklenjeno, da ostane stranka še nadalje v opoziciji.

Praga, 22. sept. (Izv.) Iz okolice dr. Švehle se doznava, da vodi razgovore v tem tiru, da bi se rekonstruirala sedanja uradniška vlada, ki bi ostala na krmilu do prihodnje pomladi in izvedla volitev novega predsednika.

Praga, 22. sept. (Izv.) Vodstvo nemške krščansko-socialne ljudske stranke je na svoji seji sprejelo resolucijo, v kateri odobrava zadržanje parlamentarnega zastopstva v pretečeni parlamentarni periodi in izraža poslancem in senatorjem zahvalo za njihovo delo, ki so ga izvrševali v korist vsemu nemškemu prebivalstvu v sudetskih deželah. Vodstvo želi in pričakuje, da bodo poslanci še nadalje vztrajali na začetni poti in priborili nemškemu ljudstvu polno moč in popolno enakopravnost.

Spor med španskim kraljem in diktatorjem.

Madrid, 22. sept. (Izv.) Med kraljem Alfonsozom in Primo de Rivero je prišlo do resnih diferenc. Kralj, ki je bil že spočetka proti odpustitvi artilerijskih častnikov, je zelo razburjen nad dejstvom, da agitacija te struje raste in se razvija tudi med ostalo vojsko. Vlada je že morala odstraniti vso municijo iz artilerijskih vojašnic.

STRESEMANN ODPOTOVAL V BERLIN.

Zeneva, 22. sept. (Izv.) Zunanji minister dr. Stresemann je danes ob 18 odpotoval v Berlin. Ostali člani nemške delegacije še ostanejo v Zenevi do konca zasedanja Društva narodov. Delegacijo bo vodil ta čas državni tajnik von Schubert.

Berlin, 22. sept. (Izv.) Dr. Stresemann je odpotoval iz Zeneve v Berlin. V petek se vrši seja ministrskega sveta, na kateri bo zunanji minister poročal. Ministrski svet bo sklepal o odobritvi sporazuma, ki sta ga dogovorila dr. Stresemann in Briand in o potrebi nadaljnjih pogajanj. Ta pogajanja se bodo sedaj, ko je francoska vlada že pritrčila, najbrž nadaljevala že začetkom oktobra.

London, 22. sept. (Izv.) V Blemingtonu sta se pri vojaških vajah smrtno ponesrečila 2 irska vojaška letalca.

Strašen orkan v Ameriki

Newyork, 22. sept. (Izv.) Poročila s Floride prekašajo najslabša pričakovanja. O usodi mest Pensacola in Mobile, ležita ca 1000 kilometrov zračne črte od Floride, še ni nič znanega. Tudi tam so se morale dogoditi velikanske katastrofe. Obe mesti sta popolnoma odrezani od okolice. Po poročilih iz neposredovanih bližnjih krajev je mesto Mobile popolnoma uničeno.

Vihar še nepretrgano divja. Zato je pomozna služba silno otežkočena in deloma čisto onemogočena. Iz Newyorka je odplovalo osem vladnih ladij z živili, zdravili in zdravniki proti prizadetemu ozemlju. O žrtvah poročajo tele številke: v Miami 500 mrtvih, 700 do 800 ranjenih, 28.000 brez strehe; v Hollywood 250 mrtvih, 1000 ranjenih, 10.000 brez strehe; v Coral-Cables 100 mrtvih; v ostalih krajih skupno 378 mrtvih.

Iz Sioux City poročajo, da je reka med viharjem pretrgala bregove in izpremenila mesto v jezero. Veliko prebivalcev je utonilo. Nad 500 družin je brez strehe.

Vsa Južna Amerika je razburjena vsled grozovite nesreče. Ulice so vse polne beguncev. Cerkve so uporabili za pribežališča. Anglija, Francija in Nemčija so poslale sožalne brzojavke predsedniku Coolidgeu.

Newyork, 22. sept. (Izv.) Orkan na Floridi je divjal z brzino 100 milj na uro. Povsod je panika. Velike kolone beguncev beže iz ogroženih krajev. Po prekem sodu so ustrelili že veliko tatov. Zbrali so že na tisoče in tisoče trupel. Gotovo je, da še veliko živih ljudi čaka pod podrtinami na grozovit konec. Toda ni jim mogoče pomagati. Več tednov bo prešlo predno bo mogoče odstraniti kupe kamena in šele tedaj se bo ugotovilo število ponesrečencev. Število brezstanovanjcev znaša nad 200.000. Ker ni vode, grozi kuga. V vseh večjih ameriških mestih so se osnovali pomožni odbori, ki so že zbrali več milijonov dolarjev za ponesrečence.

Newyork, 22. sept. (Izv.) S Floride prihajajo še vedno poročila o novih orkanih in viharjih. Podrobnih poročil ni mogoče dobiti. Encarnacion, 21. sept. (Izv.) Vsled velikega viharja, ki je divjal nad mestom je bilo usmrčenih 150 oseb, nad 500 pa je poškodovanih. Na reki Parana se je razbilo ob bregu več čolnov. Veliko poslopij v mestu je popolnoma porušeni, uničena sta dva hotela in električne naprave v mestu, tako da je mesto popolnoma brez luči. Smrtnih žrtev ni bilo, pač pa je ranjenih nad 500 oseb.

Newyork, 22. sept. (Izv.) Iz Mobile in Alana poročajo, da je vihar divjal nepretrgoma 19 ur. Iz New Orleansa javljajo, da je orkan v južnem delu Mississippi popustil.

AVARESCU ODPOTOVAL IZ RIMA.

Rim, 22. sept. (Izv.) Danes zvečer je odpotoval iz Rima romunski ministrski predsednik Avarescu, ki je bil včeraj sprejet v audienci pri papežu. Dopoldne je bil sprejet pri ministrskem predsedniku Mussoliniju in ostal pri njem v daljšem razgovoru. Razpravljala sta o trgovskih pogodbah med obema državama in se sporazumela glede pogajanj za te pogodbe, katere naj bi se sklenile v najkrajšem času. General Avarescu se je pozneje razgovarjal tudi s podtajnikom za zunanje zadeve.

ITALIJANSKI POLICISTI NA FRANCOSKEM.

Pariz, 22. sept. (Izv.) Zveza republikanskih Italijanov v Franciji svari v oklicu svoje prišaste pred fašistovskimi policijskimi uradniki, ki so zlasti v zadnjih dneh v posebno velikem številu prestopili italijansko mejo pod pretevejo, da hočejo iskati dela v Franciji. Ti agenti imajo nalogo, da zbirajo podatke o protifašistovskem delu in mišljenju posameznih Italijanov. Ti ljudje hočejo tu inscenirati dogodke, ki naj bi dali francoski vladi povod da nastopi proti italijanskim emigrantom.

RUDARSKA STAVKA NA ANGLESKEM.

London, 22. sept. (Izv.) Konferenca med predsednikom vlade Baldwinom in izvršnim odborom rudarjev se je sinoči ob 1 ponoči preložila. Dosedaj je le malo upanja, da bi se spor kmalu rešil.

London, 22. sept. (Izv.) Danes popoldne se je vršila v delavskem ministrstvu konferenca z rudarskimi zastopniki. Izgledi za skorajšnjo rešitev niso veliki.

VOJAŠKI ZAPORI NA FRANCOSKEM.

Pariz, 22. sept. (Izv.) Vojna in pravosodno ministrstvo sta sklenila dogovor, da se vsi vojaški zapori v Franciji, izvenzaj Pariz in Marseille, opuste in se bodo vsi vojaški kaznienci zapirali v civilnih zaporih.

Manifestacija poljsko-jugoslovanskega prijateljstva.

Zeneva, 18. septembra.

Poljski zunanji minister Avgust Zaleski in jugoslovanski dr. Momčilo Ninčić sta danes stavila svoja podpisa na »pogodbo prijateljstva in o pristranskem sodelovanju« in na »pogodbo o mirnem reševanju sporov in o arbitraži«. Obe pogodbi se medsebojno spopolnjujeta in sta tudi formalni izraz iskrenega prijateljstva med obema slovanskima državama. Malo pozno je sicer prišlo do tega formalnega potrdila, saj smo že pred tem in to že davno podpisali pogodbo o »pristranskem« prijateljstvu z Italijani, Romuni in Grki, pogajali se celo z Mažari in Avstrijci, menda tudi s Turki, Albanci in Japonci. Vkljub temu pa naj bo ta korak tembolj iskreno pozdravljen.

Četudi nas niso vezale te formalne diplomatske zveze, smo vsi južni Slovani, posebej pa še mi Slovenci, tudi dosedaj gojili največje simpatije napram slovanskim in katoliškim Poljakom. Skupna borba za naše narodne pravice v dvojni monarhiji nas je toliko zblížala, da smo tudi v novih razmerah čutili potrebo živeti v čim ožjih stikih. Kar politično ni bilo mogoče, se je tembolj poglobljalo na kulturnem in deloma na gospodarskem polju.

Odslej bo mogoče tudi politično sodelovanje. Po pogodbi o prijateljstvu, ki je sklenjena za dobo treh let in o arbitraži, ki velja pet let, bo vsaka politična akcija te ali one države izvršena šele po predhodnem sporazumu obeh vlad in vsako sporno vprašanje se bo reševalo mirnim putem v smislu predlogov, sprejetih in priporočenih v znani resoluciji plenuma Društva narodov od 22. septembra 1922. Koristi od te zveze bosta v slučaju lojalnega izvrševanja pogodb imeli obe strani; naša država celo večje.

Poljska se lahko brez pretiravanja šteje med velesile na evropskem kontinentu. Tak značaj ji je potrdilo tudi Društvo narodov s tem, da jo je izvolilo za največjim številom glasov v svet, najvažnejši organ Društva in ji obenem priznalo pravico na zopetno izvolitev. S tem je Poljski faktično priznan stalen sedež kakor Nemčiji in njej dan ugled, kakršnega po svoji veličini in moči v resnici zasluži. To dejstvo je toliko večjega pomena, ker bo v svetu tri leta zastopala interese male antante, toraj tudi naše, Romunija. Z ozirom na njeno posebno stališče napram Rusiji in tudi z ozirom na druge njene posebnosti, se zastopanje vseh naših interesov od nje ne more povsem odobravati. Ponovna izvolitev Češkoslovaške za eno leto pa je bila posledica slučajne kombinacije in zaslug okretnosti dr. Beneša. V prihodnje to ni zasigurano in bi bili navezani samo na Romune. S podpisom prijateljske pogodbe nam je Poljska nudila tudi glede tega boljše izgleda.

Stvarno je podpis pogodbe najvažnejši uspeh naše delegacije v Ženevi. Naj bi značil začetek nove orijentacije naše zunanje politike, orijentacije malo bolj slovanske.

Podpis takih važnih diplomatskih aktov izgleda od blizu dosti bolj domače kakor si predstavljamo navadni smrtniki, ki nismo dočeli imeli priložnosti prisostvovati takim in sličnim svečanostim. Ker je to v duhu Locarna in ciljev Društva narodov, so tokrat opustili metode tajne diplomacije in v zadnjem trenutku povabili tudi časnikarje. Posebno jugoslovanski so bili zbrani v lepem številu, že vnaprej računajoč na znano radodarno poljsko gostoljubnost. Do pol ene smo se zbrali vsi v prostorni sobi stalnega diplomatskega poljskega zastopstva. Okrog velike, zelene prekrilate mize so sedeli tvorci prijateljskega sporazuma: poljski zunanji minister Zaleski, poljski poslanik v Beogradu Okensky, poljski poslanik v Bernu Modzelewski in stalni poljski delegat pri Društvu narodov Sokol, naš zunanji minister dr. Ninčić in oba delegata, dr. Laza Marković in Stjepan Radić. Na poslednjega smo precej dolgo čakali, ker je govoril v komisiji o opiju. Diplomatski eksperti in predstavniki javnega mišljenja pa so se zrinili in postavili poljubno naokoli.

»Mislim, gospod kolega, da lahko izvršimo našo prijetno dolžnost,« je dejal poljski zunanji minister. Vkljub slovanski sorodnosti se je govorilo v francoščini. »Tukaj sta po dva izvoda obeh pogodb, ki smo jih v dolgotrajnih in težkih pogajanjih sklenili. Eno obdržite vi, kot predstavnik nam bratske SHS države, eno jaz.«

Preko mize je pri tem podal svojemu ministrskemu kolegi lepo mapo iz belega usnja, okrašeno z rdečo natisnjenima grboma obeh držav.

G. Ninčić je odprl mapo in v njej našel na trdem pergamentu tiskani pogodbi. Pohvalil je malo po listih, da je pergament zašustel, obe pogodbi odprl na poslednji strani in z iskrenim pogledom iskal zastopnike jugoslovanskega tiska, ali ga vidijo pri tem imenitnem dejanju, ko bere novo — in ne najmanjšo — lauriko v uspehih svoje zunanje politike. Z elegantno gesto dveh prstov desne roke je primaknil ščipalnik očem; pritrldil ga je na impozanten nos, izvlekel svoje zlato pero in se malo odmaknil, da je Radić s svojo kratkovidnostjo mogel pregledati, kje se bo podpisalo.

»Svečani trenutek je nastopil; je me félicite cher colleague. Bova kar podpisala. Menda na moji jaz na desni, na vaši pa na levi strani in obratno. Bo že tako, kaj ne?« — »Oni, oni, kar tamle podpišite, to...«, je hotel podučiti dr. Ninčića naš dobri bernski poslanik Jovanović.

»Pardon. Samo en trenutek, nekaj tiskovnih napak se je utihotapilo. Sicer so nebitne, pa bo vseeno dobro, če jih skupno in obenem tu lastnoročno na tem historičnem dokumentu popraviva še pred podpisom.«

Bilo jih je samo par. Nekje manjka pika na »i«, v drugi so dr. Ninčića naredili za »Nintchtschac« in na koncu je bilo treba napisati: »Geneve, le 18. septembre 1926« — dan podpisa. Predlog, da gospoda ministra vsak na svoji lastnoročno popravita, je bil prijateljsko sprejet, pri izvršitvi pa je nastopila težkoča. G. Zaleski, ki kot zov zunanji minister še nima takega peresnika kot njegov kolega, ni mogel seveda popravljati. Priskočil mu je na pomoč eden od slovenskih časnikarjev; potisnil mu je v roke svoje opozicijsko pero in g. Zaleski je ob robu po priznanem korektorskem sistemu popravil napake in krepko postavil svoj podpis na obe pogodbi. Tako smo tudi Slovenci aktivno sodelovali pri formalnem potrdilu našega starega prijateljstva z brati Poljaki. Izmenjala sta oba nosilec zunanje politike svoji mapi, podpisala, segla si v roke, gledalci pa smo ploskali in vsklikali: »Vive la Pologne et vive la Yougoslavie!« Eden od prisotnih pa se je zmotil in vskliknil: »Vive la Serbie!«, pa mu je beseda obtičala v grlu.

Vse do tukaj se je vršilo v prav slovenskih manirah, potem pa se je dvignil g. Zaleski in prečital svoj govor. Bil je pristrčen in lep, bil je bratski in slovanski: »Sorodni po krvi, zblížani po tolikih težkih nesrečah in velikih žrtvah v preteklosti, si podajamo bratske roke za naš skupni blagor in za blagor človečanstva. Vesel sem tega trenutka, ker morem

Samo teden dni

je še do 30. septembra, do katerega dne mora imeti poravnano naročnino za 3. četrtletje vsak, ki se hoče udeležiti tretje tekme za denarne nagrade. Točni plačniki bodo nagrade po 1000 Din. leta 1926. — Stirje prejeti v oktobru Pazite torej, Morda je ena izmed teh namenjena ravno Vam! da si vsi pravočasno pre-skrbite pravico do tega tekmovanja! Če nimate pri rokah »Slovenčeve« položnice, zahtevajte pri upravi, da se Vam dološlje

izraziti svoja pristrčna čuvstva ljubezni in prijateljstva napram bratskemu narodu.« To je bila maksima njegovega iskrenega govora, ki so ga vsi pozdravili, kajti redko se čuje v Ženevi tudi približna aluzija na slovansko solidarnost. Pa še ta redek trenutek je bil pokvarjen.

Dejal sem že, da je g. Zaleski govoril francoski in v tem lepem diplomatskem jeziku se za bratski narod pravi »nation soeur« (izg.: nasion scr). Stjepan Radić je pozabil na svojo novo orijentacijo in je v svoji občutljivosti dr. Ninčića opozoril, da se mora glasiti »nation serbe, croate et slovène«, ne pa samo »serbe«, kakor so to nekateri razumeli. Pregledali so tekst in mogli dognati, da je razburjenje bilo neupravičeno, nakar je kratko in v resnih, hladnih, diplomatskih izrazih naglasil važnost dogodka dr. Ninčić.

Vsled malo mučnega incidenta radi »soeur« in »serbe« je imel fotograf precej truda, da s svojimi prisiljenimi šalami dobi vsaj kolikor toliko prijetno sliko diplomatskih in časniških zastopnikov dveh bratskih in prijateljskih narodov.

Če bi prišel malo pozneje v drugo dvorano, kjer se je pritrkavalo s šampanjskimi čašami, bi si bil lahko prihranil blamažo in upravičeno kritiko preizkušenih intelektualcev.

Prvi dan skrutinija

Volvine komisije zbornice za trgovino, obrt in industrijo.

ŠTEVILO DOSPELIH GLASOVNIC.

V torek popoldne in v sredo je dospelo k volvini komisiji 121 industrijskih, 587 trgovskih in 1193 obrtniških glasovnic, skupno je prejela včeraj volvina komisija 1901 glasovnic. 20 trgovcev, 10 obrtnikov in 6 industrijcev je volilo osebno, vse druge glasovnice so došle po pošti.

Vsega skupaj je volvina komisija sprejela 379 industrijskih, 7232 trgovskih in 17.124 obrtniških glasovnic, skupaj 24.735. V odstotkih je glasovalo 93 odstotkov industrijcev, 75 odstotkov trgovcev in 74 odstotkov obrtnikov, ali povprečno 75 odstotkov volivcev. Mnogo glasov bo skoro gotovo razveljavljenih radi nepravilno oddanih glasovalnih listin ali pa radi izstavljenih duplikatov.

DELO VOLIVNE KOMISIJE.

Včeraj ob šestih zvečer je volvina komisija zaključila sprejemanje glasovnic in začela s skrutinijem najprej v industrijskem odseku. Glasovalo je: v I. kategoriji 43 volivcev (vseh je 54), v II. kategoriji 178 volivcev (vseh je 205), v III. kategoriji 89 volivcev (vseh je 104), v IV. kategoriji 50 volivcev (vseh je 53).

21 glasovnic v industrijskem odseku je neveljavnih. Deloma niso firme priložile pooblastil, deloma so manjkale legitimacije, de-

loma so bile glasovnice v odprtih kuvertah. Teh nepravilnosti je v industrijskem odseku vsekako presenetljivo veliko.

Glasovnic volvina komisija ni odpirala in jih ne bo, dokler ne pregleda vseh volvinih legitimacij, tako da je pričakovati rezultata k večjemu koncem tedna.

Ko je snoči volvina komisija prenehala z delom, so sobo zaklenili in zapečatili, na hodniku pred sobo pa je policijska straža.

POZIV VSEM VOLIVCEM!

SDS je polagala glavno važnost, pri za njo že izgubljenih volitvah v Zbornico, na volivno nasilje in na goljufije. Dobili smo iz nekaterih krajev pritožbe, da so SDS pri tem pomagali nekateri državni uslužbenci, posebno na nekaterih poštah in ta-in-oni davčni uradnik, kakor tudi nekateri učitelji.

Da enkrat za vselej preprečimo v bodoče take metode, pozivljemo vse volivce, naše somišljenike, zlasti krajevne zaupnike, da v teku osmih dni sporoče našemu volivnemu odboru, Kolodvorska ulica 8, Ljubljana, ves potek volivnega boja ter naj navedejo vse volivne nepravilnosti esdesarjev. Romunske volivne metode morajo biti v Sloveniji iztrebljene!

»Slovenski Sokol« se je ustanovil, kakor beremo v »Jutru«, in sicer v Jesenicah na Dolenjskem. »Jutro« je seveda silno razburjeno. Mi pa seveda ne.

Shodi SLS

Lepo uspel shod zaupnikov SLS je imel preteklo nedeljo poslanec Karol Škulj v Sodražici. Zbralo se je 70 zaupnikov, ki so pazno sledili govorniku. Dotaknil se je najprej naše zunanje politike, nato pa prešel na notranji položaj, katerega je jasno in izérpno naslikal. Okrcal je samostojne demokrate in Radiča ter nas prepričal, da je politika SLS edino prava, in se je zato ob koncu shoda izrekla gospodu poslancu in Jugoslovanskemu klubu navdušena zaupnica s prošnjo, da še nadalje tako vrlo zastopa svoje volivce.

3. oktobra
ves brežiški in krški okraj
v Brežice na shod
dr. Korošca
ki bo ob 11 dopoldne na vrtu
in dvorišču »Narodnega doma«
v Brežicah.

Velik tabor mož in fantov kranjskega okraja v Velesovem

DNE 3. OKTOBRA 1926.

Vabimo vse može in fante kranjskega okraja na veliko javno prireditev, ki se bo vršila na rožnicensko nedeljo dne 3. oktobra t. l. pri Materi božji v Velesovem. — Ob 9 v cerkvi služba božja, pri kateri pridiguje vseučiliški profesor g. dr. Gregorij Rožman. Po končani službi božji na prostem pred cerkvijo velik tabor.

Prvi govori g. narodni poslanec dr. Jos. Hohnjec iz Maribora o vprašanju vera in politika. Mladinsko vprašanje obravnava g. dr. Josip Basaj, ravnatelj Zadržne zveze v Ljubljani, urednik »Slovenca« g. Fran Terseglav pa govori o predmetu: kmet, steber Cerkve in države.

Ker je to naša edina večja prireditev letošnjega leta v kranjskem okraju, vabimo k prav obilni udeležbi vse naše može in fante. Vabljeni in dobrodošli pa so tudi iz drugih sosednjih okrajev.

KZ za kranjski okraj.

Proces proti komunistom na Estonskem.

Reval, 22. sept. (Izv.) Pred tukajšnjim vojnim sodiščem je senzacionalen političen proces. Ker je tu še proglašeno izjemno stanje, pridejo namreč vsi delikti proti državnemu redu pred vojno sodišče. Na obtožni klopi so voditelji spomladi novoustanovljene Estonske delavske stranke z bivšim socialističnim poslancem P. Abramsonom na čelu. Oblast jih obtožuje, da so delali roko v roki s komunisti in so ustanovili novo stranko samo kot legitimno organizacijo za propagando komunističnih idej. Komunistična stranka kot taka je od uporniškega poizkusa 1. decembra 1924 v Estoniji prepovedana in tudi tajno članstvo pri njenih organizacijah v inozemstvu kaznjivo.

Komunisti v Estoniji nočejo samo izpremembe notranje ureditve države, ampak streme za priključitvijo tega ozemlja k Sovjetski Uniji. Neposredni voditelji komunističnega gibanja na Estonskem sede v Petersburgu. Državi gre za biti in ne biti. To je treba upoštevati, da se pravilno razume te stroge protikomunistične odredbe.

Spomladi so ustanovili delavsko stranko. Na čelo je stopil bivši socialistični poslanec Abramson, ki so ga socialisti izključili iz stranke in je bil kasneje uslužbenec pri sovjetskem poslanstvu. Koncem aprila so Abramsona aretirali na cesti v družbi komunističnega delegata Riismanna, ki je prišel tajno preko meje iz Rusije. Preiskava je dognala, da je nova stranka delala po instrukcijah iz Rusije. Riismanna, o katerem se je dognalo, da ga je poslal centralni sovjetski komite za komunistično propagando v Estonijo, je vojno sodišče obsodilo na smrt in pustilo ustreliti. Tedaj so razpustili tudi delavsko stranko in njene voditelje zaprli. Ker so pa ostali voditelji izjavili, da nimajo s komunizmom nič skupnega in se jim to dejansko tudi ni dokazalo, so jih izpustili in zopet dovolili, da stranka obstoja. Pri državnozbornih volitvah je stranka dobila 6 poslancev.

Abramson in pet njegovih sodelavcev pa so se te dni zagovarjali pred sodiščem. Abramson je bil obsojen na 8 let težke ječe, neka gospa, ki je skrivala Riismanna, na 10 let težke ječe, ostali obtoženci pa na manjše zaporne kazni.

Nesreča ali zločin?

Bivšega lastnika kavarne Central v Mariboru gosp. Ruprechtia iščejo. Po prevratu je g. Ruprecht prodal kavnarno Central in se izselil k svojim sorodnikom v Avstrijo. Od časa do časa se je vračal zopet v Maribor, kjer ima veliko dobrih prijateljev ter znancev. Pred tremi tedni je zapustil svoj novi dom v Avstriji in izjavil, da mora po raznih poslih v Maribor, a se bo vrnil v enem tednu. Od tega so pretekli trije tedni, a g. Ruprechtia ni od nikoder. Bil je v Mariboru, kjer ima v posojilnici v Narodnem domu naloženih 80.000 Din, a knjižica je vinkulirana. Ruprechtovi sorodniki v Avstriji so v upravičenem strahu, da se mu je mogoče pripetilo najhujše, ker je imel seboj hranilno knjižico in tudi nekaj gotovega denarja. Dozlej še ni poskusil nikdo dvigniti v Narodnem domu Ruprechtove denarne vloge.

TIFUS V HANNOVRU.

Hannover, 22. sept. (Izv.) Danes zjutraj je znašalo število na tifusu obolelih 1721, število mrtvih pa je naraslo na 88.

Beleške

»Nov uspeh dr. Zerjava. Kakor znano, se je bil dr. Zerjav zelo razburil, ko je škof dr. Jeglič po svoji nadpastirski dolžnosti nastopil proti »Domovinu«, kamor dr. Zerjav piše svoje uvodne članke, in jo vernikom prepovedal brati, ker napada katoliško vero in njene ustanove. Kakor izvemo sedaj iz »Jutra«, je dr. Zerjav zato škofa tožil na ministrstvo ver. To je zdaj dr. Zerjavu odgovorilo, da postopanje škofa obsoja in da se bo obrnilo na vrhovno cerkveno oblast, da »gospoda škofa zavrne s stranpoti strankarske politike na edino pravilno stezo nepristranskega vršenja njegove vzvišene pastirske službe.« — Kar označuje »Jutro« kot »uničujočo obsodbo ljubljanskega škofa«. To nedolžno veselje »Jutra« iz srca privoščimo, dokler ne bo prišel odgovor iz Rima, ako bo sploh prišel. Kakšen bo ta odgovor, nihče ne more dvomiti, kdor pozna cerkveni zakonik. Mnenje ministrstva ver v predstojajoči zadevi pa je toliko vredno in merodajno kakor tozadevno mnenje malega Morica v »Jutru«.

»Tabore branitelj »Domovine«. V svojih skromnih prostorih se je včerajšnja številka »Tabora« zagnala proti škofu Jegliču, ki je upravičeno nastopil zoper tehnik »Domovine«. Ta pedenjlistič pripoveduje o velikem delu dr. Pivka in Zerjava, ki sta dobila odgovor od ministrstva ver, če je ljubljanski škof smel nastopiti zoper »Domovino« ali ne. Drugič bo moral škof prositi poleg »Jutra« in Zerjava še Pivka in njegov »Tabor«, kaj naj piše svojemu ljudstvu. Bo treba tudi »Tabora«, ki zadnje čase prinaša članke, da že čitatelji ne vedo več, ali so res potomci opice, ali pa so opice njihovi potomci, postaviti v vrsto skupno z »Domovino«. Seveda, če bo ta pedenjlistič še eksistiral.

Kaj se godi doma

700 letnica smrti sv. Frančiška

Se bo posebno slovesno obhajala v Spodnji Šiški v Ljubljani 3. oktobra t. l. Nova cerkev bo ta dan blagoslovljena v čast sv. Frančišku. Prijatelji, častilci sv. Frančiška, pridite in prisostvujte tudi vi tej veličastni slovesnosti! Polovična vožnja vam je dovoljena. Mislite torej že sedaj, kako boste dne 3. oktobra proslavljali in častili sv. Frančiška v novi hiši božji v Šiški.

Blagoslovitev cerkve v čast sv. Frančiška v Šiški

bo pomemben dan, kajti lahko bomo rekli, da je malokateri narod ob 700 letnici smrti velikega svetnika spomin nanj tako počastil kakor slovenski. Sezidal je njegovemu spominu cerkev, ki ne bo v kraso samo naši domovini, ampak bo gotovo zaslovela po vsem svetu, kajti zgradil jo je Plečnik, eden najbolj bogonadarjenih arhitektov naše dobe. Vsak naj pohiti ogledat si ta biser sodobnega stavbarstva, kojega veličastna in čista lepota že danes pride do izraza!

Krasen dar je poklonil slovenski narod jubileju sv. Frančiška!

Ob Slomškovi smrtni obletnici.

Maribor, 22. septembra.

Dne 24. t. m. — prihodnji petek — je smrt na obletnico narodovega ljubitelja, dobrotnika in zato tudi ljubljence. Ne smemo tiho mimo nje zlasti Mariborčani, ker so toliko dobrote, ki jih je prav to mesto dobilo po njem. Dolžnost hvaležnosti, ki jo je krasno opisoval napram drugim zaslužnim Slovincem, naj velja tudi njemu nasproti.

Na angeljsko nedeljo, 4. septembra 1859. je Slomšek zasedel novi pripravljeni prestol sredi štajerskih Slovincov v Mariboru in res zaslužnega sosespešitelja Slomškovega prizadevanja metropolit Tarnoczi, ki je nalašč v tej zadevi potoval 1857. k papežu tedaj v Loreto, je rekel Pij IX. pomenljive besede: »Povejte Mariborčanom, škofijstvo, ki ga dobe, je za nje velika milost; pa naj je bodo tudi vredni.« — Je to naročilo res dostojno vpošteval tedanji mestni zastop.

Cez tri leta pa je Slomšek tudi v septembru že legel v grob. In častiljiv je zdaj njegov grob, in poleg njegovega, smemo reči, tudi Kosarjev.

Naša najiskrenejša želja in prošnja do nebes je, naj božja Previdnost nakloni Slomšku čast in nam milost, da bi mogli nad njegovim grobom obletnico smrti obhajati prej ko prej še v beli mašni opravi.

V ta namen bodi opozorjeno na dvoje. 1. Naj prav letošnja obletnica opomni vse činitelje, ki so prejeli vprašalne pole (ali jih še morda žele), naj jih ob tej priliki takoj vzamejo v roke, pregledajo arhive in kronike, povprašujejo še pri najstarejših ljudeh po občinah in iz spominov, ki jih še morda imajo in tako hvaležnih nekdanjih Slomškovih častilcev popišejo vse, kar izvedo.

2. Naj sežejo skupno in posamezno po spominkih, ki so izdani v prosepah akcije za beatifikacijo, ter store, kar je tam izraženo. Znano je, kako se drugod za slično akcijo zavzamejo z vsemi močmi in skušajo najširše sloje zainteresirati za njo. — Spominke dvojne (in položnice za Slomškov sklad) ima v zalogi pospešitelj zadeve gosp. prelät Ivan Tomažič, stolni dekan.

Razpečevanje obeh spominkov, ki bi jih dobil v roke tudi vsak šolar, nudi ugodno priliko

zbirati darove za potrebni sklad. Kdor more, naj nekoliko več, vsaj po 1 Din, da za oba spominka.

Zadeva vseh Slovincov je ta beatifikacija. Naj ta želja splošno močno vzplamti. Tudi naj bi spominki uslišanih prošelj našli primeren izraz na Slomškovem grobu v kapeli.

Ko si je leta 1892. ob tridesetletnici Slomškove smrti slovenska čitalnica v Mariboru omislila lepo sliko Slomška, je vabila čitalnica zopet Kosarja na besedo, katere pa vsled svoje boleha-vosti ni mogel prevzeti. Rekel pa je vabilcem znamenite besede: »Slomšek še pač vedno raste, in bo raste, dokler ne zraste iz njega svetnik božji, katerega bomo častili na oltarju.« (Monsignore Fran Kosar. Opisal dr. Ivan Križanič. Str. 103.)

Širjenje škrlatin'e.

Poročali smo že, da so bili doslej med šolsko mladino v Mariboru štirje slučaji škrlatinke, in to število se je v terek dvignilo na 7. Da se ta epidemija ne more temeljito iztrebiti, so krive stranke, ki prikrivajo na škrlatinki obolelo deco pod zdravniško kontrolo in jo pošljejo v šolo, ko se na škrlatici okrevanemu otroku lupi koža in je ta čas najbolj nevaren za okuženje drugih otrok. Dva slučaja lupenja je odkril mestni fizikat v terek pri pregledovanju dece v šoli v Cankarjevi ulici. Fizikat bo prisiljen za nekaj dni zapreti 5. in 1. razred te šole, kjer sta bila ta dva slučaja, da razreda temeljito razkuži. Letošnje šolsko leto, ko je Maribor prenapolnjen s šolsko deco, bi bila največja pazljivost glede škrlatinke na mestu, sicer lahko postane ta epidemija v zimskem času nekaj opasnega za celo mariborsko mladež. Izolir-nica v splošni bolnici je majhna in kam z bolniki, ako bi se škrlatinka vkoreninila.

Požar.

Dne 21. septembra okrog pol 5. ure zjutraj je izbruhnil požar v trgovini gosp. Jankota Pučko v Kozjem. Vzrok požara je še neznan. Požarna bramba je bila takoj na licu mesta. Cela trgovina je bila že v ognju. Vkljub temu se je posrečilo požarni brambi ogenj tako omejiti in udušiti, da je rešila že gorečo hišo in da se ogenj ni mogel razširiti. Požarna bramba je častno rešila svojo nalogo. Škoda je velika. Prizadeta sta hudo lastnik hiše in trgovec J. Pučko.

Razne nesreče.

Iz Kamnika nam poročajo: V terek popoldne je šla iz šole šestletna hčerka davčnega nadupravitelja Kratnarja iz šole domov po pločniku, ko ji je prišel naproti velik pes. Deklica se je psa ustrašila in se mu umaknila s pločnika v odtočni jarek; v tem hipu pa pridrvi neznan možki na konju v vsem diru in konj podere ubogo dekletko na tla z vso silo, da je udarila z obrazom ob rob pločnika. Na temenu pa jo je do krvi udarilo konjsko kopito. Nezvestno so prinesli dekletce izpod konja domov, kjer ji je gosp. okr. zdravnik dr. Polec obvezal rane, ki so težke. — Pred par dnevi pa je pes ugriznil pred frančiškanskim samostanom gđ. Graškovo v nogo, pa psa ni bilo mogoče izslediti. Zato pozor pred psi! V Kamniku pa ne zaležejo nobeni opomini dirjačim vozni-kom, kolesarjem in njim podobnim, ne apeli na policijsko oblast, naj prične strogo in neizprosno zasledovati vse, ki nimajo obzirnosti napram drugim in ki niti malo niso znani s cestno-policijskimi predpisi. In pa še ta večna pasja nadlega po Kamniku; psi vseh pasem in vrst, brez torb se pode po mestu, da ni človek nikjer varen pred njimi. Naj ne bodo vendar vsi apeli na policijsko oblast in organe zamlati! Saj je že dovolj nesreč!

Iz Savinjske doline nam pišejo: V soboto dne 18. septembra je peljal sin gosp. Vede-

nika, gostilničarja v St. Pavlu pri Preboldu več praznih sodov na železniško postajo v St. Peter v Savinjski dolini. Pri mostu čez Savinjo na Grablju je pri izogibanju zadel ob občestni kamen, pri čemer so zaropotali na vozu naloženi sodi. Konj se je pri tem splašil ter začel dirjati po cesti. Sodi so pri odskakanju voza začeli padati z voza, kar je konja še bolj razdražilo, tako da je začel naravnost besneti. Zvrnil je voz ter zlomil oje. Voznik si je pri padcu zlomil roko, pa se tudi drugače precej poškodoval. Prepeljali so ga v celjsko bolnico. Tudi konj je precej poškodovan. Kos lesa se mu je zadržal globoko v nogo ter najbrž ne bo več za nobeno rabo, ampak bo šel k mesarju.

Seja mariborskega občinskega sveta.

Maribor, 22. septembra.

IX. redna seja je pokazala, da zna mariborski občinski svet delovati. Hitro je reševal naravnost ogromne stvari. Zlasti je bilo razveseljivo dejstvo, da je občinski svet zavzel stališče napram šikanam upravnih oblasti.

Županovo poročilo.

Upravni odbor Mestne hranilnice se poziva, da v osmih dneh predloži upravni oblasti spremembo pravil v odobritev, sicer bo storil to župan sam. Železniška uprava ovira postavitev tehnice na tovarnem kolodvoru. Intervencija je v teku. Občina je dobila kot najnižji ponudnik na licitaciji v Ljubljani tlakanje na Dovozni cesti nad carinarnico. Ko se bo izvršila še licitacija za dobavo granitnih kock, se bo nakazalo izplačilo kaldrmine. Vojaški erar je vložil tožbo za povišanje najemnine. Razprava se bo vršila prihodnji četrtek pred okrožnim sodiščem. Ker je občinski svetnik France odložil mandat, stopi v četrti odsek Podlesnik. V disciplinarni odsek pride na zahtevo socialistov Ošlak. V oddelku za oddajo občinskih del se izvrši sprememba. V bodoče bo vsa dela, ki se cenijo nad 15.000 Din, oddajal samo občinski svet. Občina bo državni založbi šolskih knjig prodala celo svojo zalogo nemških učnih knjig.

Odseki.

Upravi Mestnega dnevnega zavetišča se določi kuratorij, v katerega se izvoli kot predsednik socialno političnega odseka občinskega sveta zastopnik mestnega fizikata šolskega sveta, Zemljišča ob Tržaški cesti se bodo razdelila na šest parcel. Z odkupom Hofmanovega poslopja se bo regulirala Tattenbachova ulica. S tem se bo otvorila neposredna zveza z Mlinsko ulico. Gradbena direkcija vprašuje, če občina reflektira na reparacijski material za mostove; montažo mora občina plačati sama. V poštev prideta dva mostova Melje—Pobrežje, Studenec—Koroško predmestje. V četrtim odseku se odobri brezplačna montaža plinskih in električnih naprav v paviljonu protituberkulozne lige. Vojaška oblast ponovno urgira odgovor, da da občina Dravsko vojašnico v najem za dobo enega leta pod istimi pogoji, da občina prostore adaptira za stanovanja. Najemninska doba je prekratka, adaptacijski stroški znašajo 200.000 Din, prošnja se odkloni. Cena umetnega ledu, ki ga izdeluje mestna klavnica, se določi za vse kupce enako: 6.50 dinarjev. Pri Treh ribnikih se bo zgradil paviljon s čolnarno. Stroške 100.000 Din bi nosila občina. Zato bi prevzela ribnik in paviljon v svojo upravo.

Zidanje nove šole.

Znova je prišlo v pretres zidanje nove šole v magdalenskem predmestju. Ugotovilo se je najprej, da je občinski svet 11. maja 1926 skle-

nil pod izrecnim pogojem, če pristopi okrajni zastop s kreditom 1.500.000 Din, zidati novo šolsko poslopje za mesto in okolico. 5. junija se je ta sklep javil velikemu županu, ki okrajnemu zastopu ni dovolil zavezati se za daljša odplačila tega prispevka, zato mestna občina sama ne more zidati. Posebno zato ne, ker itak lahko mestne otroke spravi pod streho. Čeprav je občini v danem položaju težko odložiti to veliko delo, vendar krivda ni na njeni strani. Postopanje velikega župana je skušal zagovarjati dr. Strmšek, češ da okrajni zastop tako velikih vsot ne sme prispevati in se vezati pod gerentstvom za daljšo dobo let. Ta zagovor ne drži, ker je isti okrajni zastop pod vodstvom gerentstva dovolil 1.500.000 Din za ceste. (Ošlak: »Torej so to le kaprice gotovih ljudi, ker je dr. Leskovar gerent.«)

Po dolgi debati, ki je pokazala veliko pravičnost občine, da zadevo ugodno reši, se je končno sklenilo, da naj mestna občina stopi v neposreden stik z okoliško občino in naj se skupno z njo dogovori glede zidave te prepotrebne nove šole. Ob tej priliki je treba omeniti, da so bile »Slovenčeve« trditve resnične in da so se popravki, ki nam jih je poslal veliki župan Pirkmajer in kateri so se morali v smislu tiskovnega zakona priobčiti, izkazali kot stvarno neutemeljeni.

Odpoved prostorov finančnemu ravnateljstvu.

Finančno ravnateljstvo ima v mestni hiši na Slomškovem trgu prostore v najemu. Najemninska pogodba poteče 31. januarja 1927. Pogodba se je sklenila po velikem županu Pirkmajerju, ki je bil osebno navzoč. Ravnateljstvo predlaga, naj se pogodba podaljša. Mestni občinski svet pa je izvedel, da je država odpovedala stanovanja v državni stanovanjski hiši v Kerkovi ulici. Z ozirom na to dejstvo je občinski svet 27. julija 1926 sklenil pogodbo s fin. ravnateljstvom ne podaljšati. Fin. ravnateljstvo je 7. septembra občino prosilo, naj občina tega sklepa ne izvrši, češ da ona na teh odpovedih nima nobenega interesa, marveč samo veliki župan, ki potrebuje nekaj prostorov za svoje urade. Ta pravi dobesečno v svojem dopisu od 17. septembra 1926, št. 3698-7, v katerem navaja, da je veliki župan v dopisih dne 3. 7. 1926 SBr 92-5 in 21. 7. 1926 SBr 3106-6 to sporočil upravni tej hiši. Mestni občinski svet je sklenil, da se pogodba s finančnim ravnateljstvom podaljša za eno leto, a to le pod tem pogojem, da se nikogar iz omenjenih hiš ne izseli, razen treh strank, ki gredo ven prostovoljno. Mestna občina je na ta način preprečila odpovedi v stanovanjskih hišah v Kerkovi ulici, ki jih pa ni povzročila mestna občina, kakor je to hotelo »Jutro« razširiti v javnost.

Oddaja stanovanj v novi mestni hiši.

Nova mestna stanovanjska hiša bo proti novemu letu toliko dogotovljena, da se bodo lahko začele stranke vseljevati. Stanovanja se v tej hiši še niso oddajala, pač pa se je rešila sledeča zadeva: Veliki župan dr. Pirkmajer je v dopisu 16. 9. 1926 zahteval, da se stanovanja v novi hiši ne smejo prej oddati, dokler se ni uredila zadeva z njim, ker ima on pravico oddaje ene tretjine stanovanj. Pri tej zahtevi se je veliki župan skliceval na nekdanji dogovor z mestno občino z dne 19. 8. 1924, ko je obljubil, da bo izposloval pet milijonov kredita za novo stanovanjsko hišo v Hipotekarni banki. Mestna občina pa tega kredita ni dobila, ker je finančni minister porabil to vsoto za železnice v Srbiji. Zato je bila ta zahteva velikega župana popolnoma brezpredmetna. Mestni občinski svet je zahtevo tudi soglasno zavrnil.

Moderno fizikalno zdravilišče -- nova pridobitev na zdravstvenem polju.

Napisal dr. Demeter Bleiweis-Trstenički.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev otvori v svojem novem uradnem poslopiju na Miklošičevi cesti 20 v kratkem moderno in kar najpopolneje opremljeno fizikalno zdravilišče, ki bo dostopno vsem krogom prebivalstva. S tem je v zdravstvenem pogledu storjen važen korak naprej.

Fizikalno zdravilstvo je ostro označeno po svojih sredstvih. Posluhuje se izključno fizikalnih sil in skuša z njih uporabo človeku omogočiti, da doseže, ohrani ali zopet pridobi višek svoje tvornosti. Prav tako se odlikuje po svojem namenu. Služiti hoče tudi zdravemu človeku in mu pripomoči, da kar najbolj razvije svoje naravne moči. Pri bolnikih daje telesnim močem zavestno prednost, skuša njih delovanje doumeti in jim s svojimi silami pripomoči.

Fizikalne zdravilne naprave slone na zamisli, da metodično in smoteno izpreminjamo, jačamo ali slabimo sile, ki učinkujejo na človeka v vsakdanjem življenju in da jih tako prilagodimo njegovemu vsakokratnemu stanju, da dosežemo kar najpopolnejšo ekonomijo organizma. S tega vidika imajo fizikalne zdravilne naprave pomen, ki jih daleko dviga nad medikamentozno in kirurško lečenje. Kajti v enaki meri omogočujejo zdravemu, da do najpopolnejše mere razvije, čuva in izkorišča svoje telesne in duševne zmožnosti, kakor služijo kot odvracovalno sredstvo v obojih, ki

ogrožajo zdravje in kot zdravilo pri že obstoječih obolenjih.

Posamezni človek se lahko s prirojenimi svojstvi ali z napakami, ki jih je pridobil (n. pr. vsled prevelikega napora, vsled poškodb, infekcij itd.) tako razlikuje od pravila, da je ekonomija njegovega telesa motena in da je stalno ali začasno ogroženo njegovo zdravje. Ogrožen je pa tudi lahko povsem zdrav organizem, ker se poklic, socialni položaj, podnebje in druge okolnosti tako razlikujejo od pravila, da posamezni organski sistemi več ne delujejo, kakor bi odgovarjalo njih ustroju, ampak da so eni preobremenjeni, drugi pa zanemarjeni. V obeh slučajih trpi lahko posamezna funkcija telesa ali pa tudi ves organizem.

Iz notranjih vzrokov so zlasti ogrožene gotove življenske dobe, v prvi vrsti otroška leta, potem čas pubertete, nosečnosti in staranja. Zunanji vzroki obremenjujejo zlasti srednja leta, ko stavlja poklic na človeka zahteve, ki gredo čisto preko njegovih moči.

Napram tem notranjim in zunanjim vzrokom raznih motenj imajo fizikalne zdravilne naprave nalogo, da urijo, vadijo, čuvajo in izravnajo posamezne organe in njih delovanje. Pri pravilnem izvajanju te naloge ima fizikalno zdravilstvo pred medikamentoznim prednost, da nam daje v roko sredstva, ki tudi zdravemu ne škodujejo, ampak mu koristijo, ga krepijo in vzbujajo, kar pri farmacevtskih sredstvih večinoma pogrešamo. Bolnik se lahko že v zdravih dneh navadi na te naprave, jih spozna in precepi. Zdravnik pa ima priliko opaziti, kako se organizem posameznikov odziva na razne fizikalne učinke, kar mu je neprecenljive vrednosti v slučaju obolenj.

Število bolezni, proti katerim uporabljamo

fizikalne naprave, je nešteto. Fizikalno zdravilstvo obsega prav vs medicino, vse organske in bolezenske skupine. Zaradi tega je največje važnosti, da vodi in nadzira fizikalno lečenje zdravnik. Do pred kratkim so se s poedinimi panogami fizikalnega zdravilstva, zlasti s hidroterapijo, ukvarjali lajčki (Priessnitz, Rikli, Kneipp). To bo izginilo, kakor je povsod izginilo, kjer so se za dotično disciplino začeli zanimati zdravniki sami. Saj še ne leži tako daleč za nami čas, ko so zdravniki kirurški in celo očesne operacije (n. pr. rezanje kamnov v mehurju, snemanje mreže z očesa) kot nekako manjvredne prepuščali lajkom ali nižjemu zdravstvenemu osebju. Od tod nekdanji ranocelniki, ki jih je še marsikdo od nas poznal, od tod feldšerji, ki jih še danes nahajamo v ruski in bolgarski vojski. Kakor so izginili prvi, bodo izginili drugi, kajti vsako udejstvovanje, čegar predmet je človeško zdravje in življenje, zahteva vsestransko poznanje človeškega telesa ter ustroja in delovanja njegovih organov, zahteva torej popolno zdravniško naobrazbo. V kako mogočni stavi medicinske vede sta se v kratkih desetletjih razvili kirurgija in okulistika, s katerima se je prej ukvarjalo nižje zdravstveno osebje! In prav tako zahteva fizikalna medicina vsestransko naobrazbenega zdravnika. Pred vsem mora biti izvrsten diagnostik, da takoj spozna značaj obolenja. Pri tem pa ne zadostuje morda, da ugotovi samo značaj in sedež bolezni, n. pr. pljučnice v desni spodnji pljučni krpi v tem ali onem štadiju. Največje važnosti je marveč, da dožene, kakšno je trenutno stanje bolnika in kako funkcionirajo njegovi poedin organski sistemi. Diagnoza ima za zdravnika pomen, da napravi načrt lečenja, to je, da ugotovi indikacije svojemu ravnanju. Vpoštevajoč stanje

kože, mišičevja, živčevja, temperature in vsega organizma, ozirajoč se na prehrano, na navade bolnika in na njegova prirojena svojstva bo potem fizikalni zdravnik uporabil milejše ali energičnejše zdravilne naprave. Opazoval bo njihov učinek in jih bo po menjajočih se potrebah izpreminjal in vedno iznova prilagajal stanju bolnika. Nikjer ni torej šablonsko postopanje manj na mestu kakor v fizikalnem zdravilstvu. Vsakemu posameznemu bolniku je treba prikrojiti poseben zdravilni sistem in mu ga vedno iznova prilagoditi, kakor to pač zahteva menjajoči se potek bolezni in kakor to narekujejo zdravnikova opazovanja in izkustva. To dokazuje, da more biti fizikalno zdravilstvo uspešno samo v rokah izkušenega zdravnika. Zahteva pa tudi temeljito fizikalno in tehniško znanje. Zdravnik mora biti poučen o silah, ki jih uporablja in mora do pitice poznati zdravilne naprave in aparate, ki se jih posluhuje. Moderne naprave za fizikalno lečenje, n. pr. za obsevanje in za elektromedicino, so pravi tehniški umotvori. Nekatere teh naprav tudi niso indiferentne in bi mogle v ne-večjih rokah celo škodovati. Spominjamo naj na razne uporabe toli uspešne diatermije, pri kateri uporabljamo visoko frekvenčne električne toke v svrhu notranjega pregrevanja organov, n. pr. na nekrvave operacije v električnem svetlobnem loku, na električno skirke-nje (elektrokoagulacijo) zlih tvorb, n. pr. papilomov v mehurju ali raka na maternici. Jasnno je torej, da bo tudi fizikalno zdravilišče, ki ga otvori Okrožni urad, stalo pod strokovnim vodstvom zdravnika, ki je izvežban v vseh panogah in specialno izobražen v fizikalnem zdravilstvu. (Dalej sledi.)

Dnevne novice

★ **Proslava petdesetletnice jugoslovanske gozdarskega združenja.** Letos obhaja jugoslovansko gozdarsko združenje 50 letnico svojega obstoja, kakor tudi 50 letnico izhajanja svojega glasila »Šumarski list«. To proslavo je združilo J. S. Z. s svojo redno letno skupščino, ki se bo vršila dne 10., 11. in 12. oktobra 1926 v Zagrebu. Da se pravočasno uredi vse potrebno za sprejem članov, prosi J. S. Z. vse svoje člane in udeležence skupščine, da takoj, a najkasneje do 4. oktobra prijavijo tajništvo jugoslov. gozdarskega združenja Zagreb, dan in uro prihoda, kakor tudi imena rodbinskih članov, ki jih bodo spremljali. Javiti je tudi, ali žele sobo v hotelu in s koliko gostitelji, ali ležišče v skupnem stanovanju. Vsi oni, ki žele, da se jim preskrbi soba v hotelu, morajo najkasneje do 4. oktobra poslati J. S. Z. v Zagreb znesek 100 Din. V nasprotnem slučaju odbor ne more jamčiti za osiguranje prenočišč.

★ **Umrli je pri Sv. Marjeti niže Ptuja** posestnik Franc Letonja. Blagi pokojnik je bil dober oče in skrben gospodar, znan in priljubljen daleč naokoli in zvest naročnik kršćanskega časopisa. Kot neomahljivemu pristašu SLS bodi ohranjen v celi marjetki okolici časten spomin!

★ **Zanimanje za pevsko prireditelja** logaškega pevskega okrožja je vsesplošno. Vse, kar ljubi lepo pesem, sprašuje, kaj se bo pa pel in kdo bo pel ta dan v Logatcu. Tem radovednejšem povemo, kupite spored, saj stane samo 5 Din za stojišče oziroma 10 Din za sedež in videli boste, kaj se bo pelo ter kdo bo pel, prišli boste pa tudi lahko poslušati osebno, saj s kupljenim sporedom imate obenem vstop h koncertu, zjutraj boste pa slišali zastoj lepo prepevanje pri sv. maši ob 10 v ljubki župni cerkvi v Gorenjem Logatcu. Le marljivo kupujte sporede in pokažite s tem, da se zanimate za domače pevce in pevke in prospeh lepe cerkvene pa tudi posvetne pesmi v našem okraju.

★ **Blagoslovitev spomenika padlim borcem ob Bregalnici**, ki je bila napovedana za 26. t. m., je preložena na nedoloten čas. Dan slovesnosti bo pravočasno objavljen.

★ **Za šmarogorske zvonove** je poslal te dni 167 dinarjev kot zbirko med prijatelji g. Angel Martellotti, Herkimar, N. Y. v Severni Ameriki. Naj bi našel toliko posnemovalcev, da se čimprej uresniči vroča želja častilcev Šmarogorske Matere božje!

★ **Ta teden** je zadnji teden pred žrebanjem loterije gasilnega društva v Kozjem. Je še čas; kdor želi še srečke naročiti, naj jih takoj naroči. Morda ga čaka sreča! Poskusite in naročite takoj 2 srečke in eno dobite povrh.

★ **Primarij-docent dr. Ivan Matko** v Belgradu. Na zdravniškem kongresu v Belgradu zastopata slovenske zdravnike g. mariborski primarij-docent dr. Ivan Matko in dr. Neubauer. G. dr. Matko je vzbudil s svojim referatom na kongresu splošno pozornost. S tem popravljamo naše večerajšnje poročilo.

★ **Odlikovanje za štiridesetletno službovanje.** Znana rodbina grofov Meran ima v Pekrah pri Mariboru obširna posestva in vinograde. Na Meranovih vinogradih Janžev vrh — Pekre vrši Henrik Schigert že 40 let zvesto in požrtvovalno službo oskrbnika. Te dni je prejel g. Schigert za 40 letnico oskrbništv pri istem gospodarju zlato kolajno. Zaslužno odlikovanemu naše častitke!

★ **Zakaj bi kupovali drage na stroj delane čipke**, ko lahko kupite pristno ročno delo, po na novo znižanih cenah pri Osrednji čipkarski zadrugi, Pod Trančo št. 1.

★ **Nove telefonske zveze z Italijo.** S 1. oktobrom se otvori telefonska zveza med Karlovcem in Reko ter Trstom. Zvezo bo posredovala proga Zagreb—Sušak.

★ **Odlikovanje.** Z zlato svetinjo za državljanske zasluge je odlikovan Henrik Zigert, upravitelj veleposestva St. Janž, Bistrica pri Mariboru.

★ **KSK Jednota.** Minoli mesec se je v Pittsburgu vršila XVI. konvencija KSK Jednote, ki je trajala 8 dni. Predlog, da se organizacija prekrsti v Ameriško slovensko katoliško Jednoto, je z malo glasov propadel. Glasilo KSKJ bo prinašalo za člane, ki ne znajo slovensko, po eno stran angleškega besedila, dosedanja mladinska priloga »Angelček« odpada. — Izvoljen je bil za novo triletno dobo dosedanj odbor z Antonom Grdino na čelu.

★ **Smrtna kosa.** V Clevelandu je umrla nenadne smrti gospa Marija Bombač, mati slovenskega župnika v Babertonu, Rev. Antona Bombača. — V Stephen, Minn., je umrla pri svojih starših 25 letna Brigita Blenkuš, nečakinja Rev. J. J. Omana v Clevelandu, pri katerem je opravljala službo gospodinje, dokler ni težko obolela za influenco. Pokojnica je bila izredno blago, ljubeznivo dekle, tako da sta žalovali za njo celi slovenski naselbini v Clevelandu in Stephenu. Njen oče in mati sta bila rojena v Ameriki, vendar je bila Brigita pristno slovensko dekle. Umela je brati in pisati slovensko, dasi vzgojena le v angleški šoli.

★ **Razprava proti Petru Javoru v Nemčiji.** Zadnje dni tekočega meseca se vrši v Bielefeldu v Nemčiji razprava proti Petru Javoru zaradi ponarejanja tisočdinarskih novčanic. — Javorov tovariš Mato Madunić je bil že obsojen na zagrebškem sodišču.

★ **Draginja je oni bič**, katerega občutijo brez razločka skoraj vsi stanovi. A čudol! Dočim si dandanes za borih 10 Din kupiš komaj kakšno malenkost, zamoreš dobiti za ta denar krasen, popolnoma nov, štirisedežen avto, mladega konja, molzno kravo, radio-aparat, moško kolo, ure, obleke, perilo itd. v bogati loteriji »Kat. prosvetnega društva v Sv. Petru pod Sv. gorami«, ki ima 1000 krasnih dobitkov. Zato ne odlašaj, temveč takoj naroči čimveč srečk. Če jih namreč naročiš 10 komadov, dobiš 3 srečke brezplačno, če pa jih naročiš in razpešaš 100 komadov, si pa na lahek način zaslužiš 400 Din. Piši samo dopisnico na »Loterijski odbor v Sv. Petru pod Sv. gorami«.

★ **Angleški izletniki v Dalmaciji.** V Split je prispela z 242 izletniki ogromna izletniška ladja »Araguaya«, last ene največjih parobrodniških družb na svetu: »Royal Mail Line«. Izletniki so se z avtomobili odpeljali v okolico. Kapitan Parker je priredil na ladji svečan obed, katerega so se udeležili zastopniki vseh naših civilnih in vojaških oblasti. Angleži so bili očarani nad lepoto dalmatinskih krajev. — Začetkom oktobra dospe v Split izletniški parnik »Arcadian« iste družbe, spomladi pa ena največjih izletniških ladij »Ohio«, ki je istotako last družbe RML.

★ **Kaznilnice se praznijo!** Vsekakor na malo obetajoč način: z begom. Iz kaznilnice v Stari Gradski je v kratkem času ušla že tretja skupina kaznjencev, devet po številu. Med njimi je tudi 49 letni viničar Ivan Žula iz Paradiža v ptujskem okraju, ki je bil zaradi soudeležbe na tatvini obsojen na eno leto ječe.

★ **Šolsko vprašanje v Zagrebu.** Mesto Zagreb je razdeljeno na 12 šolskih okrajev, katerih vsak ima svojo osnovno šolo. Šole so prenapolnjene in posamezni razredi nimajo svoje lastne sobe; pouk se mora izmenoma, za en razred dopoldne, za drugega popoldne, vršiti. V proračunu za leto 1927. določi mestna občina za zgradbo novih šolskih poslopij osem milijonov dinarjev; razen tega se pogaja z državo, da ji vrne dve šolski zgradbi, ki jih je bila okupirala v svoje svrhe. Na svoji zadnji seji je sklenil mestni šolski odbor, da prevzame občina tudi skrb za temeljno izobrazbo in najnujnejšo vzgojo šoli odrasle mladine in odrasle sploh. Za predmetja bo ustanovila tri ponavljalne šole, a po vseh ljudskih šolah se bodo vršili enoletni analfabetični tečaj za odrasle; poučevala bodo redne učiteljske moči.

★ **Rop v Zagrebu.** Včeraj je pred kolodvorom v Zagrebu doslej neznan mlad zlikovec neki ženski iztrgal iz roke črno torbico in zbežal. V torbici je bil bankovec za 1000 Din.

★ **Zagrebška mestna plinarna.** Zagrebški mestni odsek je odobril proračun mestne plinarne, ki izkazuje 15 milijonov izdatkov in ravno toliko dohodkov. Plinarna dobiva svoj premog iz Šlezije in sicer 400 vagonov letno. Za novo leto je došlo pet ponudb; odsek je prepustil županu, da odda dobavo po svoji izprednosti.

★ **Samopomoč zasebnih uradnikov.** Centralno tajništvo Zveze zasebnih uradnikov Jugoslavije v Zagrebu snuje Hranilno in pomožno združenje za zasebne uradnike, ki bo imela svoje podružnice po vseh večjih mestih države.

★ **Vprašanje zagrebškega mestnega posojila.** Zagrebška mestna občina je v dogovorih s švicarsko družbo Motor Columbus zaradi zgradbe hidroelektrične centrale pri Krškem. Družba ponuja sledeče pogoje: Ustanovi se nova delniška družba, kateri prispeva mestna občina svojo dosedanje električno centralo, ki se ceni na 120 milijonov dinarjev. Motor Columbus prevzame 80 odstotkov delnic, zato se ji pa odda vsa dela in vse dobave za krško centralo brez razpisa natečaja. — Za to ponudbo mestna občina ni posebno navdušena in bi raje najela inozemsko posojilo. Baj je župan Heinzel že dobil ponudbo neke newyorške banke, ki je pripravljena mestu posoditi 7 do 10 milijonov dolarjev proti temu, da jamči mestna občina za posojilo z vsem svojim imetjem.

★ **Vprašanje izseljeniškega doma v Splitu.** Te dni se je mudil v Splitu načelnik izseljeniškega komisarijata v Zagrebu, dr. Aranicki, da dovrši dogovore s splitsko občino glede zgradbe izseljeniškega doma v Splitu. Dom zgradi država, splitska občina pa preskrbi čim najcenejše stavbišče in dobavi potem brezplačno vodo in elektriko. Dom se zgradi v bližini luke po zgledu izseljeniškega doma na Reki. — Izseljeniški promet v Splitu znaša mesečno približno 400 oseb, in sicer se približno polovica izseljuje, polovica pa vrača v domovino.

★ **Nov oddelek na zagrebškem ženskem učiteljskišču.** Zagrebške »Narodne novine« nannanjajo, da je prosvetni minister dovolil, da se na zagrebškem ženskem učiteljskišču takoj otvori nov oddelek prvega razreda za štirideset učenk.

★ **Potrtilim, onemoglim, za delo nesposobnim** da naravna »Franz Josef« grentica prosto kroženje krvi in zviša telesno in duševno delavnost. Vodilni kliniki dokazujejo, da je

»Franz-Josef« voda tudi za duševne delavce, nervozne in ženske neprecenljivo odvajalno sredstvo. — Dobiva se v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

★ **Pomota.** V večerajšnji številki je ime g. Viktorja Kušarja, avtorja članka »K 15 letnici Vincencijeve konference na Viču«, pomotoma zašlo pod dopis iz Blok.

Ljubljana

○ **Umetnostna razstava obeh Magolicev** se je v torek zvečer zaključila. Nakupljeni umotvori so se začeli p. n. kupcem razpošiljati na dom. Reflektantom so na razpolago še vse neprodane slike zaradi pomanjkanja prostora na Magolicevem domu. Rožna ulica 31, I. nadstr., po izredno znižanih cenah. Uspeh razstave je bil nad vse pričakovanje sijajen, bodisi v moralnem kakor tudi v finančnem oziru. Ker je še mnogo, deloma najlepših umotvorov ostalo neprodanih, priporočamo občinstvu, zlasti naši inteligenci nakup.

○ **6. izlet Umetnostno zgodovinskega društva** se vrši ob lepem vremenu v nedeljo, dne 26. septembra pod vodstvom msgra V. Steske. Sestanek ob 6 na glavnem kolodvoru, cilj vožnje Mokronog. Ogled Zalostne Gore (Jelovškove freske, Metzingerjeve slike), St. Ruperta (znamenita gotška cerkev iz leta 1482—1497, Wolfova slika itd.) in Vesele Gore (Metzingerjeve in Wergantove slike, Tuškove freske). Obred v Mokronogu; vrnitev v Ljubljano z večernim vlakom.

○ **Smrtna kosa.** V visoki starosti 79 let je umrla včeraj zjutraj gospa Melanija Luckmann, rojena Macovitz. Pogreb bo danes ob 4 popoldne. — Na Aleksandrovi cesti 26 (čuvajnica) je umrl g. Ivan Galič, železniški čuvaj. Pokopali ga bodo danes ob 2 popoldne. — Blag jima spomin!

○ **Služkinje!** V četrtek dne 23. sept. ob 20.15 pričnemo zopet z rednimi pevskimi vajami. Ostanite svojemu zboru zveste vse dosedanje pevke in pripeljite seboj še druge, ki imajo dober glas in veselje za petje, čeprav morda teorije ne poznajo! Vaš pevovodja.

○ **Tovariši VIII. b. razr. L. drž. gimn. v Ljubljani**, ki so leta 1921 maturirali, so vabljeni, da se udeležijo neoficijelnega sestanka (ob priliki petletnice), ki se vrši v soboto, dne 25. sept. ob 20 na Bellevue (Šiška). — Ravnikar, Ciber.

○ **Ravnateljstvo mestnega dohodarstvenega urada** v Ljubljani, Gosposvetska cesta 17 ne uraduje za stranke dne 23. in 24. septembra t. l. radi znanja uradnih prostorov.

○ **Prebivalci Rožne doline in spodnjega Rožnika** se pritožujejo, da odkar so priključeni k mestni električni centrali, oziroma, odkar eksistira transformator, luč zvečer, oziroma ponoči večkrat ugaša, tako da nastane velika zmeda in so ljudje po pravici vznemirjeni ter nejevoljni. Prosimo magistrat, oziroma ravnateljstvo elektrarne, naj poskrbi, da bo razsvetljava funkcionirala pravilno.

○ **Vpisovanje na obrtnih nadaljevalnih šolah** v Ljubljani bo dne 1. in 2. oktobra od 14. do 17. ure in ne, kot je bilo napačno poročano, v nedeljo 26. septembra. Dne 3. oktobra se imajo zgledati ob 8 vsi vajenci na svojih šolah, da se jih razvrsti po razredih. Vse drugo ostane v veljavi, kakor smo že poročali v preteklih dneh.

○ **Izgubljena listina.** Na poti od univerze skozi Zvezdo preko Selenburgove ulice in Aleksandrove ceste do novega tivolskega parka je v sredo 22. t. m. bilo izgubljeno odhodno spričevalo ljubljanske univerze z datumom 20. septembra 1926, glaseče se na ime Vladimira Abram. Najdilež se naproša, da listino, ki je lastnici za nadaljevanje študija neobhodno potrebno, odda vratarju na univerzi.

Maribor

○ **Izgovor z brezposelnostjo v Mariboru brez podlage.** Dnevno se množijo slučajji, da mladostno in moško krepi moški pritiskajo kljuko zasebnikov in beračijo z izgovorom brezposelnosti. Vemo iz merodajne strani, da so ti izgovori postali v zadnjem času čisto javni, ker mesto in mestni stavbeniki gradijo letošnje jesen toliko novih stavb, kakor že desetletja ne. Stavbena podjetja plačajo za kopanje zemlje, nalaganje, izmetavanje, za prevažanje opeke in malte precej dobro. Ravno stavbeniki bi se rabili več pomožnih delavcev, da spravijo tem hitreje začete stavbe pod streho. V Mariboru je dela za pošteno prehrano in tudi še za obleko dovolj! Na izgovore o brezposelnosti bi se morala opreti policija, da se ne bo razpaslo potepuštvo.

○ **Deložacija državnega uradnika.** V Mariboru ima znova slučaj deložacije drž. uradnika. Ni še bilo dolgo tega, ko si je nekdo pri palači velikega županstva postavil šotor. Zdal bo prišel na njegovo mesto drug in sicer drž. uradnik s številno družino, z enim hromim sinom. Baron Fodrozec, lastnik hiše, je dosegel odlok, da se mora uradnik deložirati že z 19. t. m. A, ker ima stanovanje plačano do prvega, se bo to zgodilo tedaj. Stanovanje se bo proglasilo kot luksuzno in se bo oddajalo svobodno. — Ne bi poročali o tem slučaju, a upamo, da bo veliki župan posegel vmes in uredil zadevo v prilog državnega uradnika.

○ **Preseljevanje dijakov.** Pred kratkim je prišel odlok prosvetne uprave, da smejo učiteljska sprejeti le določeno število dijakov oz. diakinj. Ko je bilo to število doseženo, se ie

začelo beganje staršev in otrok, kam v šolo po zaključeni meščanski izobrazbi. Nova trg. akademija je bila takoj tudi zasedena. Tekom dobrega tedna se je dalo spraviti vse v šolo. Naenkrat pa je prišel odlok, da smejo učiteljska sprejeti še enkrat toliko učencev kot je bilo prvotno določeno. Zdal pa se je začelo preseljevanje iz šole v šolo, knjige naj se jim pa zdaj zamenjujejo, vpisnine povračujejo itd. Centralizem rodi res lepe sadoval!

○ **Mariborski gledališki abonma.** Rok za prijave se podaljša do nedelje 26. septembra. V interesu občinstva naprošamo, da se sleherni abonira čimprej najkasneje pa do 26. t. m., ker bo pozneje abonma podražen.

○ **Akcija za nemško glasilo.** Ker je »Marburgerzeitung« posebno zadnje čase popolnoma popustila objektivno stališče, kar zadeva politiko nemških krogov, so začeli ti misliti na novo glasilo, kjer bodo imeli vsaj odločilno besedo. Tako dobimo v kratkem še en nemški list v Mariboru.

○ **Granitni obgrajek na Kralja Petra trgu.** Na Kralja Petra trgu pred novo palačo Pokojniškega zavoda je velik modern rezervoar za bencin. Krog tega rezervarja polagajo granitni obgrajek, da bo dobil prostorni in prometni trg lepše lice in bo po tem obgrajku podoben trgu pod Zadržno Gospodarsko banko.

○ **Nepreviden kolesar.** Na Kralja Petra trgu je ustavljal stražnik na vpitje ljudi iz Dvorčakovice ulice kolesarja Antona M., ki je povozil v Dvorčakovi ulici dve osebi. M. je vozil po napačni strani ter se zaletel v čevljarja Hodnika od Sv. Ožbolta. Ta je padel ter prevrnil pri padcu še svojega sina, ki je dobil težke poškodbe na glavi, dočim se očetu ni ničesar dogodilo.

○ **Umetna strogost.** Vedno bolj se množe pritožbe radi brezobzirnega divjanja avtomobilov po mestu. Policija je začela proti vsem prestopkom cestnega reda radikalno nastopati. Šoferju in lastniku avtotakse je odvzela za 3 mesece vozno dovoljenje. Kazen čaka tudi ostale lastnike avtomobilov in šoferje, ki so se pregrešili zoper cestno-policijske predpise.

○ **Nezgode.** Julijana Kocbek, 69 letna postrežnica na ljudski šoli, je sekala drva. Pri tem ji je sekira odletela od polena in zadela starko v stopalo. Težko ranjeno so na reševalnem oddelku obvezali in odpeljali v bolnico. — Feliksa Walter, 15 letnega vajenca, je obgrizel na Aleksandrovi cesti pes ter je moral iskati pomoči na rešilnem oddelku.

○ **Tatvina table.** K. Francu je nekdo ukradel napisno tablo, vredno 50 Din. Nekaj dni kasneje jo je slučajno našel pri nekem čevljarju ter naznanil policiji, ki mu je tablo vrnila.

○ **Popravilo vodomerika.** Vodomerik za merjenje stanja Drave, ki je postavljen na levi strani Drave, kjer je poprej končal stari most, sedaj temeljito popravljajo in preurejajo, ker ni odgovarjal več modernim potrebam.

○ **Gonja svinj po cesti.** Tovarna mesnih izdelkov Herman Wögerer v Mariboru nas z ozirom na neko našo notico, v kateri smo grajali, da se svinje gonijo po cesti, prosi, naj pojasnimo, da je tovarna pred kratkim svinje prevažala v tovornem avtomobilu, kar pa je povzročalo prevelike stroške. Ker so vsi drugi tudi za mestno klavnico Maribor namenjene svinje gonili po cesti, se je tovarna poslužila iste pravice. Če bi moral Herman Wögerer svinje prevažati, se bodo morali k temu prisiliti tudi zunanji eksporterji, kar pa bo povzročilo take stroške, da ne bo več nobeden klal v mestni klavnici.

Celje

○ **Pogreb umrlega vzglednega mladeniča** Alojzija Mirnika iz Babnega se je vršil ob veliki udeležbi ljudstva v torek popoldne iz Babnega skozi mesto Celje na pokopališče. Priljubljenost, ki jo je užival umrla za časa svojega življenja, je povzročila, da se je skoro cel zapadni del okoliške občine udeležil zadnje poti ranjkega. Na pogreb so prihiteli njegovi tovariši gasilci ter v posebnem številu tudi bratje Orli, med katerimi je rajnik v teku svojega plodovitega življenja deloval in se v orlovski organizaciji tako trudil kot malo-kateri drug slovenski mladenič. Živel je tako v privatnem kakor tudi v javnem življenju vzgledno, vedno strogo katoliško zavedno življenje in je bil dejansko vsej svoji okolici in celi družbi za vzgled. Njegovo smrt je povzročila dolga ločitev med svetovno vojno od doma, ko je bil nad 4 leta ujetnik na Ruskem, si je tam nakopal kal bolezni jetike, na kateri je sedaj umrl. Ob grobu, do katerega so ga spremili vsi udeleženci pogreba, se je dr. Godnič poslovil od njega v imenu Orlov, g. Dolenc in g. Vengušt pa v imenu domačih gasilcev in gasilske zveze. Na mu bo Bog plačnik! Preostali smo iskreno sožalje!

○ **Zdravje g. prof. Rusa**, ki je lansko leto služboval na celjski gimnaziji, se obrača na boljše. Zapustil je sedaj že bolnico in se šel zdraviti na svež gorenjski zrak na svoj dom v Kranju, kjer mu želimo, da bi kmalu okrevaj ter se povrnil nato v Celje.

Ptuj

○ **Sadna razstava v Ptuj** se bo vršila nepreklono od dne 2. do vključno 4. oktobra t. l. — Otvoritev razstave se izvrši dne 2. oktobra ob 10 popoldne po velikem županu mariborske oblasti. — Razstava je v Društvenem domu. — Na razstavi bo razstavljeno sadje, zapakovano po ameriškem, holandskem in hincelemu načinu. Razstav-

O, kako si lepa

bi vzkliknil mož, če bi videl svojo ženko v elegantnem, prilagajajočem se jesenskem plašču, ki jih neprekosljivo izgotavlja

DRAGO SCHWAB — LJUBLJANA.

Kulturni pregled

Dr. R. L. T.:

Novi stavbinski slogi.

Francoski arhitekt Le Corbusier je spisal delo, ki obeta biti vodilno in odločilno za novo dobo arhitekture. Knjiga nosi naslov »Vers une architecture« (Paris, Cres et Co.) in odpira vse polno novih razgledov za bližnjo bodočnost. Da velika nova doba smotrane, času primerne arhitektonike še ni prišla, zato dela pisatelj odgovorne profesorje na akademijah, ki četudi imajo oči vendarle ne vidijo novih potreb. Pravi, da ne vidijo sloga in logike dvajsetega stoletja, ki je stoletje parnikov in avtomobilov, ulitih betonskih sten, garaž in steklenih ravnih streh, aeroplanov in hiš, ki naj na znotraj dajejo vso mogočo udobnost in prijetnost domačnosti, ne pa da na zunanekaj lažejo o slogih, ki so že davno izmrli. Zelo korektno in drzno trdi, da se pač vrše tekme med inženjerji in arhitekti velikih strojev, parnikov itd. toda nobenih pravih tekem ni, da bi storil človek XX. stoletja sebi primeren in najbolj potreben »Stroj domače smotrane hiše«. Pravi, da je enostavno neumnost zidati hišo in pri tem misliti na Parthenon. Aparat ni umetnina — pravi, naj bo smoten in reduciran na najbolj enostavno formulo. Stol nima namena biti umetnina, temveč namen služiti ugodju in udobnosti doma.

Je mnogo resnice v teh trditvah in vsekakor bi bile hiše, ki so vsaj na znotraj udobne in praktične, vsebolj primerne zadovoljiti človeka, tako utrjenega od dela in dnevnega truda strojev, kot pa so moderne kasarne s tipičnimi izboljšanimi očmi dolgih vrst enakomernih oken. Le Corbusier piše tudi, da že se pride tudi Parthenon modernega človeka, da ni to še obup nad umetnostjo, če skuša človek predvsem rešiti problem, ki je zanj bolj nujen kot slogi bivših stoletij in antike.

Isti proces odpora proti tradiciji se vrši že nekaj let sem v stavbi tehniki katoliških cerkva. Eno je sicer res: naj si ima moderna stavbna umetnost proti cerkvam, ki so nastale v zadnjih decenijah 19. stoletja in v prvih dveh 20. še toliko ugovarjati — cerkve so ohranile tradicionalni tip, ki je z našim ljudstvom že zraščeno. Toda prav tako je res, da tako cerkveni krogi, morda manj pri nas, tembolj pa v Franciji in še zlasti Nemčiji (primerjaj Im Schmitt der Zeit 5. Sept. 1926), kakor tudi krogi izobraženih katoliških laikov in arhitektov slede prepiranju, da mora samo pomenjanje tradicije prenehati in iti nova pota, času in razmeram in okusu modernega človeka bolj odgovarjajoča. Tisti umetni odpor proti »novotarijam« sloni vedno več ali manj na vzljubljenih utisih naše prve mladosti, ki so tesno zvezani s tradicionalnimi oblikami. Važni koraki v tem oziru so bili storjeni s pred kratkim izdanimi navodili iz Vatikana s izjavami odličnih cerkvenih knezov od prilike velikih cerkvenoumetniških razstav na priliko dunajske, draždanske, bazelske. Tudi Peter Behrens, arhitekt modernih ambicij, je zainteresiral odlične cerkvene kroge za svoje moderne načrte v službi cerkvenega stavbarstva. (Farna cerkev v Essenu, novo krilo pri opatiji sv. Petra v Salzburgu.) Pravtako skušajo te probleme rešiti s srednjeveškim florisom: v sredini cerkev, od strani jo obdajajo križni hodniki, ki duše ropot in šum vlemesta in napravljajo cerkev mirno in tiho. (Načrt take cerkev za Nürnberg je napravil dr. Clemens Holzmeister, Wien.)

Najmodernejša smer katoliškega cerkvenega stavbarstva pa je povratek k preprostim in tako lepim bazilikalnim oblikam. Ravne strehe, horizontalni zaključki streh, zvoniki po načinu tudorskih stolpčev, brez zarez seveda. Notranjost naj je jasna perspektiva gladkih slopov ali stebrov, strop kaseliran. Tipičen zgled za to smer je naša nova cerkev sv. Frančiška v Šiški. Četudi se morda za enkrat še ne strinjajo vsi z novimi oblikami, je vendar eno gotovo in vsega odobravanja vredno: novo stavbarstvo hoče najti pot k živemu življenju novega časa. Da tu tradicija ne pride na svoj račun, je jasno, toda nujno.

Sl. Savinšek:

Dve slikarici naših naravnih krasot.

Čudno, da človek navadno ne vidi ravno onega, kar je v bližini, ker ima oči vedno v dalj uprte. Tudi meni se je zgodilo tako. Šele časopisna notica me je spomnila, da živi v kamniški bližini slikarica, prav za prav dve, ki sta raznesli lepoto slovenske domovine tja daleč v Anglijo in noter v Kanado.

Ravnatelj južnih železnic v pokoju gosp. inž. Praschniker me je ljubezljivo povabil, naj le pridem čimprej na kratek pomenek z njegovo gđ. hčerko, slikarico Valerijo. Obetal mi je zanimivosti. Čez ozko brv preko Bistrice sem pohitel po krasno vzpetem in lepo gojenem Praschnikerjevem drevoredu v njegov dvorec, kjer me je ljubezljivo gosp. ravnatelj predstavil svoji hčerki Valeriji in njeni prijateljici ter slikarski tovarišici gđ. Heleni Ladstätterjevi. Brž sem se opustil za svojo radovednost, gospodični pa ste mi radevolje pokazali nekaj svojih umetnin (večidel živita na Dunaju, v Mekinje na svoj pravi dom, prihajata le ob poletnih časih), kakršne v slovenski upodabljajoči umetnosti niso pogoste, ker glavno delo obeh slikaric so barvani lesorezi vseh velikosti, v svoji izdelavi močno se naslanjajoči na japonski barvni lesorez, tudi v barvi in tehniki jim precej podobni, četudi nosijo vsi več ali manj osebno noto obeh umetnic. Videl sem krasne odiseje iz dalmatinskih mest, lepe iz naših kamniških planin in neposredne kamniške okolice. Veliko zanimanje vladalo na

umetnine obeh umetnic v Angliji in Ameriki. Razstavili ste svoje proizvode na Angleškem, v Kanadi, največ pa na Dunaju, ker ste v umetniških krogih dobro znani osebnosti.

Gđ. Praschniker Valerija, tridesetletna, vitke in visoke postave je hči že omenjenega ravnatelja gosp. Praschnikerja, ki je iz Mekinje doma. Njen stari oče je znan po svojem blivšem zdravilišču v Kamniku. Vse lepo polje med Kamnikom in Mekinjami je bila njegova last. Tako je gospodična po očetovi strani Slovenka, zato, četudi vzgojena nemško in večinoma v tujini, rada prihiči v lepo očetovo domačijo. Slikarstvo je študirala na dunajski akademiji, pri Tini Blau in Kurzweilu. Rada in mnogo dela tudi v olju, a so ji pač barve predrage, zato tako rada sega po lesorezu. Brez kakih posebnih modernističnih teženj ni vendar njena linija okostenela, čut za luč in osvetljavo ji leži v krvi. Njeno kraljestvo je narava, s portreti se ne peča. S skrbnim očesom izbira motive, s krepko potezo skicira, barvne ploške so druga od druge vidno ločene. Žal nisem videl oljnatih slik, pri lesorezih pa odtisi niso bili večinoma dobri. Videl pa sem šifri, pet lesoreznih odtisov, ki so me naravnost presenetili.

Gđ. Ladstätter Helena, malo starejša od svoje tovarišice, zanimiva po sivih laseh, je sorodnica domžalskih slamnikarjev Ladstätterjev, rojena v Italiji, in je študirala na dunajski akademiji, pri Friedrichu in Crom-Rotnacherju. Skupaj dela s Praschnikerjevo že leta, a se loči od nje po finejši liniji, nežnejših, prelivajočih se barvah ter se mi vidi bliže japonskim vzorom kot tovarišica. Prijubile so se ji slovenske planine in četudi Nemka po rodu, s svojimi slikami seznanja svet z našimi slovenskimi krasotami.

Že davno gojita umetnici željo, razstaviti v Ljubljani. Na pomlad enkrat bosta potrkali pri Narodni galeriji, da jima gostoljubno odstopi za par dni Jakopičev paviljon. Zeleti bi bilo, da se slovenska javnost seznani z delom umetnic, ki jima je Slovenija dala luč in snov.

Pomladi sta se obe umetnici mudili v Dalmaciji, kjer je bil njunin ljubezni mentor dr. Bulić, ki jima je vestno razlagal stare solinske izkopine. Zdaj pa že na poletje ob kolikaj lepem vremenu hodita po kamniških planinah in s svinčnikom ter akvarelnimi barvami v rokah nabirata motive za zimsko delo. Do konca oktobra ostaneta v Kamniku, nato pa se vrneta na Dunaj. Od tam pa bodo romale njune slike daleč po svetu, notri tja v daljno Ameriko in pripovedovale o lepoti slovenskih dežela in gora in ravnin.

Zeletč umetnicama obilo nadaljnjega uspeha v njunem delu in v nadi, da nama prihodno pomlad pokažeta v Ljubljani od svojega najboljšega in najlepšega, sem se poslovil in odhitel v krasni mekinjski gozd nad Praschnikerjevim posestvom, da tam v miru in tiho narave znova obudim in oživim gledave umetnine.

* * *

Slovani v Ameriki. V založbi »Council of Women for Home Missions and Missionary Education Movement« v New Yorku izšla knjiga: »Peasaut Pioneers-Au Interpretation of the Slavic Peoples in the United States. (Tihi pionirji — Razprava o slovanskih narodih v Združenih državah.)« Avtor je Kennet D. Miller. Zanimiva knjiga je razdeljena v šest poglavij: I. Domovina američanskih Slovanov. II. Slovani v Ameriki na delu. III. Slovansko družabno življenje v Ameriki. IV. Kako se Slovani seznajajo z Ameriko. V. Religiozni problem američanskih Slovanov. VI. Slovani in bodočnost Amerike. Avtor cení število sedanjih Slovanov v Združenih državah na šest milijonov.

Turčija uvaja latinico. Iz Angore poročajo, da hoče turška vlada posnemati ruske Turke, ki so se že oprijeli latinice. Zgodovina turške pisave pozna troje alfabeta, orčonskega, nigurskega in arabskega. Za turški jezik je najbolj adekvatno izrazno sredstvo orčonski alfabet. Obsa ostala zlasti arabski nista primerna. Potrebno je že zelo obsežno znanje turščine, če hoče kdo gladko brati z arabskim alfabedom pisano turščino. Nova naredba bo zelo olajšala tako domačinom kot tujcem priučenje jezika. Nevarnost pa, ki temu nujno sledi, je pozabljenje starih del in pisateljev in še opuščenje naravnost orientalske lepote pisave, ki je igralo do najnovejšega časa veliko vlogo.

Mednarodni filmski kongres. V Parizu se vrši od 23. septembra do 3. oktobra mednarodni filmski kongres, kjer se bodo zbrali zastopniki šolstva, umetnosti, cenzure, vseučiliški profesorji, zdravniki, zlasti higijenski. Vsi industrijski problemi so izključeni.

Samostanski film. V Beuronu je režiser Hans Hartung dokončal film, življenje umetnika in samostanca. Glavno vlogo je igral sloveči P. Dezi-derij Leuz, ustanovitelj beuronske slikarske šole. Film podaja razvoj in iskanje mladega umetnika, boje in vstop v samostan.

Dr. R. L. T.

Lepa knjiga v Rusiji. Poročali smo že o lepi knjigi na Holandskem, Švedskem, Franciji, naj sledi danes lepa knjiga v Rusiji, ki doživlja sedaj nekako svojo dvestoletnico, torej je še primeroma mlada, zlasti z ozirom na zapadni razvoj knjigo-trštva in tiska. Do leta 1708. so bile vse knjige v Rusiji tiskane le s starocerkvenoslovanskimi tipi — pač cirilico toda za nas zelo težko čitljivo. Zanimanje za te knjige je bilo umevno zelo omejeno tako radi vsebine, kakor radi visokih cen. Prve knjige posvetne vsebine so zagledale v Rusiji bel dan pod vlado carja Petra I. — tiskane že v takozvani še danes veljavni »gradanki«. Pod Katari- no II. je tisk že toliko napredoval, da N. J. Novikov zaeno s tovariši izdal 944 knjig v več desetisočnih izvodih. Toda ti založniki so želi za

svoj res idealen trud kruto usodo. Novikov je dolga leta preždel v težki ječi, posamezni trgovci so bili javno bičani z nagajko, mnogi prognani v Sibirijo v rudnike. Pavel I. je sicer Novikova opustil zaeno pa vse zasebne tiskarne dal zapreti. 18. stoletje je bilo potemtakem ruski knjigi zelo nenaklonjena. Zanimivo je, da so svetovnoslavne ruske zbirke knjig v posameznih starih knežjih rodbinah vsebovale pač vso svetovno literaturo izvzemši ruske. Tako knjižica grofa D. P. Butur- lina ni imela niti ene ruske knjige. Žal je leta 1812, pogorela v Moskvi. Enako sta imela kneza Golicina in Kurakina krasne zbirke v umetniških vezavah — ruske knjige pa so bila v teh bogatih knjižnicah — curiosa. Kurakinova biblioteka je bila započeta leta 1650. je vedno izpopolnjevana, od leta 1820. posameznih omar sploh niso več odprli. V 19. stoletju so se razmere nekoliko izboljšale, vendar najdemo le bibliofilov, ki bi res tudi rusko knjigo gojili. Privatne zbirke so bolj pogostne, tako Koloděva v Novem Borisovem, ki ima vso literaturo o Napoleonu, Miloradvič skoro vsa dela iz svetovne, ki govore o Mariji Stuart, Mariji Antonietti in drugih slavni žensh. Palčikova zbirka je najpopolnejša zbirka »Eroti- ca«. Knjig o bibliofiliji Rusi do konca 19. stoletja sploh ne poznajo. Edino delo, ki razpravlja o tem, je knjiga Uljaninskega, ki je izšla v Mo-

skvi pride 1900. Značilno je, da je ima konverzacijski leksikon (založba Prosvetščenje) pod notico: Bibliofilija — pristavek glej: Bibliomania. Pravtako nima letos izšla enciklopedija »knjiga v Rosiji« (1928) še nobenega članka v bibliofiliji. Zivahen razvoj in novo noto je prinesla s seboj ruska grafika in roko v roki s tem tudi lepo število zasebnih tiskarn v Kijevu, Moskvi in Petrogradu, ki so se pečale edinele z lepim tiskom. Založba »Skorpion« je pričela izdajati bibliofilno revijo »Vesy« in poleg tega še lepo vrsto okusno opremljenih knjig. Podobno delo sta vršila založnika: »Musage« in »Alcion« ter revija »Zlato Runo«. Najbolj znana imena med grafiki so: N. Feofilaktor, A. Arapov, Sudejkov, Silin, N. Gončarova. Ker je moskovski krog grafikov začel v dekadentstvo, so prevzeli vodstvo petrograjski umetniki, ki so bibliofilijo in sploh lepo knjigo privedli do vrhunca. Teoretično vodstvo sta imeli reviji: »Starje godije«, »Russki bibliofil« in »Apollon«. Praktično so pa delali umetniki-grafiki iz cikla »Mir iskusstva«. Prva ruska lepa knjiga je dosegla zmago na mednarodni knjižni razstavi v Lipskem leta 1914. Po vojni sem videl na Dunaju razstavo ruskih knjig izra boljševiske vlade, skoro vse knjige v obliki brošure ali propagandnih spisov. Lepe ruske knjige izdaja po vojni (tudi mično ilustrirane) Ladišnikov v Berlinu.

Zanimivosti

Vojske posameznih držav.

O medsebojnem razmerju, v katerem so posamezne države sveta oborožene, je težko podati nazorno in obenem objektivno sliko. Najkomodnejši način je, primerjati števili vojakov in civilnih prebivalcev v državi. Tako pride v Estoniji na 1 vojaka 55 civilistov, v Belgiji 64 (1914. leta 187), v Grčiji 72, v Franciji 75, v Romuniji 84, v Češkoslovaški 98, v Litvi 97, v Jugoslaviji 98, v Latiški 102, v Poljski 107. — Manj oborožene so Španija, v kateri pride na 1 vojaka 184 civilistov, Italija 186, Avstrija 218, Rusija 218, Ogrska 235, Anglija 262, Kitajska 275, Japonska 327, Nemčija 577, Amerika 919.

Zanimivo je, da izkazujejo visoko stopnjo vojaštva predvsem države, katerih notranji politični položaj je več ali manj neustaljen (tako Grčija in Jugoslavija), in pa države, ki jim narakuje to njihova zunanjepolitična lega; tako države v pasu med sovjetsko Rusijo in ostalo Evropo (Estonija, Latvija, Litva, Poljska, Romunija). Na drugi strani pa so manj oborožene zlasti države, ki so iz svetovne vojne izšle poražene.

Vendar te številke ne podajajo resničnega stanja oboroženosti, kajti nanašajo se le na redno vojsko. V mnogih državah pa tvorijo znaten del vojne moči razne neoficielne ali poloficielne oborožene organizacije — tako na primer fašistovska milica v Italiji, a v Kitajski armade posameznih med seboj vojskujočih se generalov.

V povojnem času (vse pričujoče številke so iz leta 1925) vzdržujejo države veliko večje armade kakor nekdaj; sedanja belgijska vojska na primer je skoro za 100 odstotkov večja od predvojne.

Na morju so posamezne države oborožene kakor sledi: v Angliji pride na 1 tono vojnega brodograja 32 prebivalcev, v Čile 53, v Danski 64, v Japonski 82, v Avstraliji 82, v Ameriki 83, v Franciji 88, v Argentini 88, v Grčiji 98, v Norveški 113, v Švedski 130, v Italiji 194, v Nizozemski 136, v Portugalski 256, v Španiji 297, v Rusiji 396, v Nemčiji 414, v Braziliji 471, v Romuniji 1500, v Kini 10.479. — Ta vrstni red pa seveda ne predstavlja obnem dejanskih pomorskih sil; razumljivo je na primer, da je v celinski državi, kakršna je Rusija, razmerje vojnega brodograja do prebivalstva tako majhno, v namorski Danski pa tako znatno.

Če primerjamo letni budžet za vojsko s celokupnim budžetom, dobimo naslednjo sliko: Francija da 40,3 odstotkov vseh državnih izdatkov za armado, Grčija 38,3 odstotke, Belgija 36,7 odstotkov, Amerika 36,5 odstotkov, Portugalska 34,6 odstotkov, Poljska 32,3 odstotke, Japonska 31,1 odstotek, Španija 26,4 odstotke, Anglija 26,1 odstotek, Švedska 24,8 odstotkov, Urugvaj 23,7 odstotkov, Argentina 23,6 odstotkov, Italija 22,2 odstotka, Bolgarija 21,7 odstotkov, Estonija 21,2 odstotka, Romunija 20,7 odstotkov, Latiška 20,3 odstotke, Jugoslavija 18,8 odstotkov, Nizozemska 18,2 odstotka, Finska 16,1 odstotek, Čehoslovaška 15,3 odstotke, Norveška 10,4 odstotke, Nemčija 8,6 odstotkov, Ogrska 7,6 odstotkov. (V koliko ti podatki odgovarjajo dejanskemu stanju, je kontrola nemogoča; nekateri državni interesi pa je, da ga pred svetom olepšajo.)

Še zanimivejšje je razmerje med izdatki za vojsko na eni in izdatki za prosveto na drugi strani. V Grčiji so si ti izdatki kakor 7 : 1 (7 za vojsko, 1 za prosveto), na Portugalskem 6,6 : 1, na Japonskem 4,3 : 1, v Španiji 3,8 : 1, v Jugoslaviji 3,4 : 1, v Franciji 2,3 : 1, v Italiji 2,8 : 1, v Češkoslovaški 2,7 : 1, v Estoniji 2,5 : 1, v Ogrski 2,1 : 1, v Belgiji 1,8 : 1, v Romuniji 1,6 : 1, v Bolgariji 1,6 : 1, v Švedski 1,2 : 1, v Argentini 1,2 : 1, v Urugvaju 1,1 : 1, v Finski 1,1 : 1, v Danski 0,8 : 1, v Norveški 0,8 : 1, v Nizozemski 0,7 : 1. — Iz teh števil je razvidno, da se spet v Grčiji in pri nas razmeroma malo izda za prosveto, pa veliko za vojsko, dočim je na Danskem, Norveškem in Nizozemskem obratno.

Slika v izložbenem oknu.

Razobesil sem sliko v »akademiji«, ne morda v kraljevi akademiji, da to takoj povdarim, pač pa v »akademiji« kraja, v katerem imam čast prebivati, to se pravi v Puddlecombe.

Moji sliko sem dal ime življenje ali polnoč in megla. Škoda, da jo ne morem tu reproducirati, toda če vam povem, da je ospredje slike solidno črno in ozadje solidno črno, upam, da si lahko predstavljate nje lepoto.

Ker je bila naša »akademija« razstavila slike v največjem izložbenem oknu Puddlecomba, sem šel na dan otvoritve na sprehod, da vidim svojo sliko in eventualno slišim kako kritiko o njej. Dasi sem se zavedal, da je moja slika najboljša, kar jih je »akademija« letošnje leto razstavila, vendar sem bil prepričan, da javnost tega ne bo priznala.

Kako pa se začudim in vzradostim, ko ugledam vse polno občinstva okoli slike. Res da so bile samo dame, toda kaj zato, ženske so vedno najodkritosrčnejše ljubiteljice umetnosti. Kdor je kdaj bil v kakem modernem salonu, temu je to dobro znano.

»Ali ni ljubka slika?« »Krasna.« »Polna.« »Izvrstna.« sem slišal te dame govoriti. Čakal sem pol ure, da bi prišel blizu, pa vse zaman. Slaven, slaven umetnik, umetnik letošnjega leta.

Drugo jutro je bila cela prednja stran »Puddlecombe glasnika« polna hvale o moji razstavljeni sliki.

Kakor zvemo, je gospod Dauber svoj sliki dal naslov »življenje, ali polnoč in megla«. Soditi po ogromnem navalu okoli slike, mora biti res delo genija. Naš poseben poročevalec se je več ur zaman trudil, da bi prišel blizu slike. A prihodnji teden, tako upamo, bo naval prenehal in nam bo mogoče podati podroben opis slike. Tako je poročal lokalni časopis. Predstavljajte si, kako je bilo meni pri tem.

Šel sem po mestu k gospej županji. »O, gospod Dauber, me je vsa vzradoščena ogovorila, čutim dolžnost, da se vam moram v imenu damskega sveta našega mesta zahvaliti za to, kar ste storili. Vaša slika izpopolnjuje vrzel, ki je ves čas zijala v našem mestu, sedaj je temu odpomagano, upam, da boste odslej vsako leto kaj sličnega razstavili.«

»Veseli me, da vam slika tako ugaja,« sem vzradoščen odvrnil milostljivi gospej županji, »slika je res lepa.«

»Kaj lepa,« pravi nato županja, »naravnost čudovita je. Ker je popolnoma črna, je mnogo boljše kot vsako ogledalo in zato včeraj ni bilo ne ne dame, ki bi ne izrabila priložnost ter si pred sliko našminkala nos in lica.« Vzel o mi je sapo. Grozna resnica se mi je pričela svitati. Županja je videla, da sem užaljen, zato me je hitro potolažila.

»Nič ne marajte, gospod Dauber, v »akademiji« je polno slik, pa nobenega ogledala. Edino vaša slika je taka. In pa okvir je tako lep.«

Moja duša je bila ranjena, hudo ranjena.

ZRAČNI AVTO.

Prav za prav se imenuje aeroavto, tako ga je iznajditelj krstil, kar je pa le učena tuja beseda, ki ne pomeni nič drugega kot zračni avto. Že ime samo pove, kaj nova iznajdba pomeni. To je letalo in avtomobil združena v eno, z isto motorno silo, ki naj goni zrakni propeler kakor tudi avtomobil. Iznajditelj je neki Maykemper. Prvi poizkusi so se dobro obnesli, ako pa bo splošne praktične vrednosti, bo pokazala bodočnost.

Polzvedovanje

Unajta torbica z večjo vsoto denarja, hišnim ključem ter rožnim vencem se je izgubila od Tabora po Prisojni in Bohoričevi ulici. Poščen najdilec se naproša, naj jo prinese proti nagradi na Tabor št. 6, pritišče, levo.

Dotični gospod, ki je v nedeljo 12. t. m. v gostilni »pri Ruskem carju« na Ježici nudil nekemu vajencu prvo pomoč, se naproša, da pride v ponedeljek ob 9 dopoldne na dež. sodišče, soba 98, kot priča.

